

Volume 10, Special Issue, October 2023, p. 285-309
Turkey's 100th Anniversary (29 October 2023)

Article History:

Received
12/09/2023
Accept
24/10/2023
**Available
online**
25/10/2023

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3469>

**THE ROLE OF EXCHANGE PROGRAMS IN
PUBLIC DIPLOMACY: THE EXAMPLE OF THE
ERASMUS PROGRAM**

DEĞİŞİM PROGRAMLARININ KAMU
DİPLOMASİSİNDEKİ ROLÜ:
ERASMUS PROGRAMI ÖRNEĞİ¹

Dilek Sakarya Usta²
Serkan Gündoğdu³

Abstract

Today, social changes such as technological advancements, rapid communication, and the increasing power of public opinion have led to a shift from a focus on hard power in traditional diplomacy to a soft power-centered approach in public diplomacy. Public diplomacy, emerging as a complementary element of traditional diplomacy, represents a more peaceful, collaborative, and conciliatory approach. In this context, global economic and political actors such as the European Union attach greater importance to cultural diplomacy and public diplomacy activities. The Erasmus Program, an extensive and multinational exchange program of the European Union, serves as a prime example of public diplomacy practices. The problem question of the study revolves around whether exchange programs, specifically within the framework of the Erasmus program, have an impact on the formulation of states' public diplomacy policies. The aim of the study is to emphasize that the Erasmus Program is a component of countries' public diplomacy practices and to highlight its significance in terms of global communication and collaboration. The research employed a qualitative research method, specifically document analysis, and descriptive research methods were utilized in interpreting the collected data. A review of foreign and Turkish literature was conducted, and the study was written using both direct and indirect citation research methods.

Keywords: Soft power, public diplomacy, exchange programme, Erasmus Programme

¹ Bu makale Dilek SAKARYA USTA tarafından Dr. Öğr. Üyesi. Serkan GÜNDOĞDU danışmanlığında hazırlanan ve 2023 yılında Munzur Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tarafından kabul edilerek sunulan "Değişim Programlarının Kamu Diplomasisindeki Rolü : Erasmus Program Örneği" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

² Yüksek Lisans, Munzur Üniversitesi, Tunceli/ Türkiye. dilekusta@munzur.edu.tr, <https://orcid.org/0009-0003-0336-2736>

Dr. Öğr. Üyesi, Munzur Üniversitesi, Tunceli/ Türkiye. sgundogdu@munzur.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-7597-879X>³

Özet

Günümüzde teknolojik ilerlemeler, hızlı iletişim ve kamuoyunun gücünün artması gibi sosyal değişimler sayesinde sert gücü odağına alan geleneksel diplomasi yaklaşımı yerini yumuşak güç merkezli kamu diplomasisine bırakmıştır. Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasinin tamamlayıcı unsuru olarak ortaya çıkan; daha barışçıl, işbirlikçi ve uzlaşmacı bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu bağlamda, Avrupa Birliği gibi küresel ekonomik ve siyasi bir güce sahip olan aktörler, kültürel diplomasi ve kamu diplomasisi faaliyetlerine daha fazla önem vermektedirler. Avrupa Birliği'nin geniş kapsamlı ve çok uluslu değişim programı olan Erasmus Programı, kamu diplomasisi uygulamalarının başarılı örneklerinden biri olarak kabul edilmektedir. Çalışmanın sorunsalı, Erasmus programı özelinde değişim programlarının devletlerin kamu diplomasisi politikaları oluşturmaları üzerindeki etkisinin olup olmadığıdır. Çalışmanın amacı, Erasmus Programı'nın ülkelerin kamu diplomasisi pratiğinin bir bileşeni olduğunu vurgulamak ; programın küresel iletişim ve iş birliği açısından ne denli önemli olduğuna dikkat çekmektir. Araştırmada nitel araştırma yönteminin doküman inceleme tekniği kullanılmış, elde edilen verilerin yorumlanmasında betimsel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Yabancı ve Türkçe literatür taranarak, doğrudan ve dolaylı alıntı araştırma yöntemleri kullanılarak yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yumuşak güç, kamu diplomasisi, değişim programları, Erasmus Programı

GİRİŞ

Diplomasi, devletler ve uluslararası aktörler arasında iletişim ve müzakere yoluyla ilişkilerin yönetilmesi sürecidir. Geleneksel bakış açısıyla diplomasi, uluslararası aktörlerin rol ve sorumluluklarının kesin çizgilerle ayrıldığı bir sistem olarak tanımlanır. Fakat bu tanım çoğu aktörün olmak istedikleri kadar kontrol sahibi olamadığı, içinde bulunduğumuz değişen dünya konjonktüründe ulus ötesi ilişkiler için geçerliliğini yitirmiştir. Bu yeni dünyanın bir sonucu olarak diplomasinin gerekleri de değişmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler, devletlerin çıkarlarını ve uluslararası ilişkilerde güç kavramını en üst düzeye çıkarma yöntemlerine yeni boyutlar getirmiştir. İkili ilişkilerin yanı sıra yabancı kamuoyunu etkileme becerileri de önem kazanmıştır. Bilgi, iletişim, kültür ve kamuoyu bu yeni dönemde anahtar kelimeler haline gelmiştir. Ülkelerin siyasi yapısı, ekonomik potansiyeli ve kültürel değerleri bir dış politika aracı olarak önem kazanmıştır. Devlet dışı aktörlerin, Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) ve çok uluslu şirketlerin giderek daha etkili olmaya başlaması; sadece siyasi ve askeri alanlarda güç sahibi olmanın yeterli olmadığını göstermiştir. Böylelikle kamu görüşünü etkileyecek ve yönlendirebilecek araçlara sahip olmak ülkeler için de daha önemli hale gelmiştir. Yeni bakış açılarına göre güç kavramını anlamının ve etkili şekilde kullanmanın yolu, gücün sert olduğu kadar yumuşak unsurlara da sahip olduğunu görmek ve bu iki kuvvetin birbirleriyle yakın bir ilişki içinde olduklarını kabul etmektir. Bağımsız devletler arasında kurumsallaşan diplomasi, teknolojik ilerlemelerle birlikte daha karmaşık bir hal almıştır. Haberleşme sistemleri ve medya gibi etkili faktörlerdeki değişimler, kamu diplomasisine olan ihtiyacı artırmıştır. Bu durum, geleneksel diplomasinin günümüzde yetersiz kaldığı ve güçlendirilmesi gerektiği gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Kamu diplomasisi kavramı gelişirken sınırları bulanıklaşmakta ve yumuşak gücün önemi giderek artmaktadır. Yumuşak güç kavramının en önemli noktası insanların işbirlikçi bir şekilde hareket etmelerini sağlayan rıza unsurudur. Bu bağlamda, bir ülkenin siyasi, ekonomik ve kültürel değerlerini zor kullanarak kabul ettirmek yerine ülkelerin kendi politikalarını diğer ülkelere rıza ile kabul ettirebilme yeteneği ön plana çıkmıştır. Diğer ülkelerdeki vatandaşları askeri veya ekonomik güç gibi zorlayıcı yollara başvuran sert gücün aksine, yumuşak güç, popüler kültür, moda, spor, haberler, internet, eğitimsel ve kültürel değişim programları gibi çeşitli kültürel veya ideolojik etkileşimler yoluyla yabancı halkları etkilemeye çalışır. Sert güç radyo, televizyon, gazete ve haber dergileri gibi hızlı medya aracılığıyla halkı kısa sürede etkilemeye çalışırken, yumuşak güç akademik ve

sanatsal paylaşımlar, filmler, sergiler ve dil eğitimi gibi yavaş medya aracılığıyla karşılıklı anlayışı geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Diplomaside başarı, açıklık ve ulus ötesi iş birliği anlamına gelir. Bu açıklık ve çok düzeyli iş birliği, çeşitli aktörlerle iş birliğine dayalı diplomatik ilişkilerin aktif olarak sürdürülmesini gerektirir. Kamu diplomasisi, bu tür işbirlikçi bir diplomasi modeli için vazgeçilmez bir bileşendir. Uluslararası ilişkiler ulus devletlerden daha fazla devlet dışı aktörü içerecek şekilde genişleyip iletişim ve ticaret ulusal sınırları sildikçe, kültür ve eğitim, kimlikleri tanımlamanın yeni sınırı haline gelmektedir. Bireyler arası iletişim yoluyla uluslararası iyi niyetin ve karşılıklı anlayışın teşvik edilmesini amaçlayan eğitimsel ve kültürel değişimler oldukça saygın bir kamu diplomasisi biçimi olarak kabul görmektedir. Değişim terimi çok sayıda farklı ülkeden bireyleri belirli bir süre boyunca ortak bir amaç etrafında bir araya getiren çok çeşitli aktiviteleri içine almaktadır. Bu çalışmada, kamu diplomasisi kavramı yumuşak güç ve kültürel ve eğitimsel değişimler içinde sunulmuş ve Erasmus Programı özelinde değişim programları kamu diplomasisi çerçevesinden ele alınmıştır. Ayrıca Erasmus Programının yumuşak güç oluşturmadaki rolüne değinilmiştir. Çalışmanın ana odak noktası, değişim programlarının kamu diplomasisinde bir etki aracı olup olmadığıdır.

GÜÇ

Güç kavramı, Uluslararası ilişkiler teorilerinde ve uluslararası ilişkiler tartışmalarında önemli bir konuma sahip olan ve Thucydides'ten günümüze öne çıkan en temel kavramlardan birisidir (Keyik ve Erol, 2019, s. 13). Güç kavramının Uluslararası ilişkiler disiplindeki yeri ve önemi üzerine önemli tartışmalar yapılagelmektedir. Çok sayıda araştırmacı, kavramın disiplin içindeki rolü hakkında ortak noktada buluşsa da bazıları kavramın yalnızca öneminden bahsederken bazıları gücü Uluslararası İlişkiler çalışmalarında odak noktası yapmıştır (Hacıbektaşoğlu ve Kodaman, 2022, s. 98). Güç, temelde kişinin amaçlarına veya hedeflerine ulaşmak için bir şeyler yapma ve başkalarını kontrol etme yeteneğidir. Uluslararası ilişkilerde güç ise, uluslararası dünyayı ve diğer aktörleri etkileme veya kontrol etme yeteneğini ifade eder. İkna etme, ödül, ceza verme ve zor kullanma yöntemleriyle uygulanan güç askeri, silahlı güç ve ekonomik güç ile doğrudan ilişkilendirilmektedir (Nye, 2004, s. 22).

Sun Tzu, Thucydides ve Kautilya devletler arası ilişkiler konusunda yapmış oldukları çözümlemelerde güç kavramını vurgulamış ve kavramın literatüre girmesini sağlamışlardır (Keyik ve Erol, 2019, s. 13). Devletlerin başlıca hedeflerinin kendi güçlerini en üst seviyeye getirmek olduğunu ve bunu yaparken de devletlerarası ilişkilerde etik değerlerin gözetilmemesi gerektiğini savunmuşlardır (Wagner, 2014, s. 1).

Güç, Uluslararası İlişkiler teorileri tarafından sıklıkla kullanılan tanımlanması zor, kapsamlı ve karmaşık bir kavramdır. Farklı teorik yaklaşımlar güç kavramını farklı şekillerde ele alır ve bu da evrensel kabul gören bir tanımın sunulmasını zorlaştırır. Gücün çok katmanlı yapısı, onun kapsamı, kaynakları ve ölçülebilirliği konusunda soruların ortaya çıkmasına yol açar (Kaviani, 2017, s. 30). Hans J. Morgenthau, siyasi güç kavramının siyaset biliminin en zor ve tartışmalı sorunlarından birini oluşturduğunu; istenilenlerin yaptırılabilmesi ve en temel amaca ulaşabilmek için sahip olunması gereken önemli bir araç olduğunu öne sürmektedir (Özdemir, 2008, s. 116). Kenneth N. Waltz, gücün uluslararası siyasetin realist teorilerinde kilit bir kavram olduğunu belirtirken, doğru tanımının bir tartışma konusu olmaya devam ettiğini kabul etmektedir (Dunne ve Schmidt, 2019, s. 178). Robert Gilpin, güç kavramını devletin askeri, ekonomik ve teknolojik yeterlilikleri olarak ele alırken; uluslararası ilişkiler alanında tanımlaması en zahmetli kavramlardan biri olarak görmektedir (Dunne ve Schmidt, 2019, s. 165). Tanımlamaları farklılık gösterse de güç kavramı ve güç kaynağı açısından incelenen alanlar genellikle devlet düzleminde şekillenir (Baldwin, 2016, s. 224). Bu bağlamda Uluslararası İlişkiler teorilerinin birbirlerinden ayrılan bir güç anlayışı olduğunu ve bu farklı kavramsallaştırmaların da teorilere yansıdığı söylemek yanlış olmayacaktır. Uluslararası İlişkiler disiplininin ayırt edici bir olgusu olan güç kavramı, uluslararası siyaset çalışmalarının en temel birimi olmasına rağmen disiplinde ortak bir anlayışa varılamamıştır. Bununla birlikte, uluslararası ilişkiler akademisyenleri arasında

uluslararası etkileşimlerde gücün rolünü ele almanın gerekliliği konusunda yaygın bir fikir birliği vardır (Hacıbektaşoğlu ve Kodaman, 2022, s. 99).

Realist tanımlamaların aksine, gücün sadece askeri ve ekonomik araçlarla oluştuğunu iddia eden sert güc anlayışının yanı sıra, yumuşak güc kavramı da uluslararası ilişkiler tartişmalarında özellikle Soğuk Savaş sonrası dönemde önemli bir yer edinmiştir (Çevik, 2019, s. 55). Yumuşak güc, askeri unsurların ve doğrudan güc kullanımının yerine, istenen davranışların cazibesi ve kamu diplomasisi kurumları aracılığıyla gerçekleştirilmeyi hedefler. Bu yaklaşım, Soğuk Savaş sonrası dönemde ortaya çıkmış ve güc kavramını daha geniş bir perspektifte ele almıştır (Barnett ve Duvall, 2005, s. 40).

ULUSLARARASI İLİŞKİLER TEORİLERİNİN GÜC TANIMLARI

Realizm/ Neorealizm

Realizm, uluslararası politikanın rekabetçi ve çelişkili tarafını vurgulayan bir yaklaşımdır. Güc kavramı, realizm sözlüğü için çok önemlidir ve geleneksel olarak askeri stratejik terimlerle temelde řu şekilde tanımlanmıştır: Güc, tehdit veya güc kullanımı yoluyla istediğinizi elde etme yeteneğidir (Öğün ve Aslan, 2014, s. 95). Uluslararası ilişkiler realistleri, uluslararası politikanın yetersizliklerini egoist olarak nitelendirdikleri insan doğası ve uluslararası bir hükümetin yokluğuyla açıklamaya çalışırlar (Baldwin, 2016, s. 223). Bu faktörler bir araya gelerek, kilit aktörlerin devletler olduğu, güc ve güvenliğin ana konular haline geldiği ve etik değerlerin önemi yitirdiği çatışmaya dayalı bir uluslararası ilişkiler sistemine zemin hazırlar. İnsan doğası, klasik realizm için bir başlangıç noktasıdır ve realistler, insanları, kişisel çıkarların ahlaki ilkelerin üstesinden geldiği ölçüde doğası gereği egoist ve bencil olarak görürler. Devletler de kendilerini oluşturan bireylerin egemen olmayı arzulama davranışına benzer olarak bencil bir şekilde kendi çıkarlarını düşünmekte ve güc sahibi olmayı hedeflemektedirler. Realistler, hükümetin yokluğunu, yani kelimenin tam anlamıyla anarşiyi, uluslararası siyasi sonuçların birincil belirleyicisi olarak görmektedirler. Ortak bir kural koyma ve uygulama merciinin olmaması sebebiyle uluslararası arenanın esasen bir kendi kendine yardım sistemi olduğunu savunmaktadırlar. Her devlet kendi hayatta kalmasından sorumludur ve kendi çıkarlarını tanımlamakta ve güc arayışını sürdürmekte özgürdür. Böylece anarşi, devletlerarası ilişkilerin şekillenmesinde gücün baskın rol oynadığı bir duruma yol açar. Düzeni uygulayabilecek herhangi bir ortak otorite olmadan, bağımsız devletler ancak güçlü olduklarında hayatta kalırlar. Realistler, devletler dünyasını anarşik olarak değerlendirdikleri için, güvenliği de merkezi bir sorun olarak görürler (Aytekin ve Mikail, 2016, s. 33). Güvenliğe ulaşmak için devletler, potansiyel saldırganları caydırmak amacıyla güçlerini artırmaya ve güc dengelemeye çalışırlar. Rakip ulusların askeri olarak güçlenmesini önlemek için savaşlar yapılır. Kendi kendine yardım, küresel hükümetin olmadığı anarşik bir sistemde eylem ilkesidir. Gerçekçiliğe göre, her devlet aktörü kendi refahını ve hayatta kalmasını sağlamaktan sorumludur. Realistler, bir devletin güvenliğini ve bekasını Milletler Cemiyeti veya Birleşmiş Milletler (BM) gibi başka bir aktöre veya uluslararası kuruma emanet etmesinin ihtiyatlı olduğuna inanmazlar. Kısacası devletler, kendi güvenliklerini sağlamak için başka devletlere veya kurumlara bağımlı olmamalıdır (Karabulut ve Değer, 2015, s. 72). Bu noktada realistlerin devletlerin kendi güvenliklerini sağlamak ve özgürlüklerini korumak için gerekli gördükleri en önemli mekanizmalardan biri olan güc dengesi devreye girmektedir.

Güc dengesi kavramına çeşitli anlamlar atfedilmiş olsa da en yaygın tanım, bir devletin veya bir dizi zayıf devletin hayatta kalması, hegemonik bir devlet veya daha güçlü devletlerden oluşan bir koalisyon tarafından tehdit edilirse, güçlerini birleştirmeleri, resmi bir ittifak kurmaları ve güçlerini korumaya çalışmaları gerektiğini savunur (Albayrak Jami, 2006, s. 49). Güc dengesinin mekanizması, karşı tarafın gücünü kontrol ederek kendi bağımsızlığını bir güc dengesi içerisinde sağlamaya çalışır; bu durumda hiçbir devlet veya devletler koalisyonu diğerlerine hükmedebilecek konumda değildir (Albayrak Jami, 2006, s. 51). Varşova Pakti ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü'nün (NATO) resmi ittifak sistemi aracılığıyla kurumsallaşan Doğu ile Batı arasındaki soğuk savaş rekabeti, yürürlükteki güc dengesi mekanizmasının öne çıkan bir örneğini sunmaktadır.

1950'lerde ve 1960'larda farklı alanlardan bilim insanları Uluslararası ilişkiler disiplini ile ilgilenmeye başladı ve klasik realizmin yeteri kadar bilimsel ve akılcı olmadığı noktasında eleştiriler yapıldı ve bu eleştirilere en belirgin cevap uluslararası ilişkilerde realizmi yeni ve farklı bir şekilde yeniden formüle eden Kenneth N. Waltz'dan geldi. (URL-1, 2020). İlk olarak 1979'da yayınlanan Uluslararası Siyaset Teorisi adlı kitabında yapısal realizm veya neorealizm olarak bilinen daha bilimsel yaklaşımıyla Hans Morgenthau'nun klasik realizminin eksikliklerini iyileştirmeye çalıştı (Tokatlı, 2022, s. 136). Morgenthau, teorisini insan doğasıyla ilişkilendirdiği iktidar mücadelesine dayandırırken; Waltz, insan doğasıyla ilgili herhangi bir felsefi tartışmadan kaçınmak için çaba sarf etti ve bunun yerine mikroekonomiye benzer bir uluslararası politika teorisi inşa etmeye başladı. Neorealizm, realizm ve liberalizm arasındaki argümanları birleştirerek bir sentez oluşturan bir kuramdır. Ana akımı klasik realizm teorisini insan tabiatı ve davranışıyla açıklayan bir yaklaşım olan neorealizm, yapısal faktörlere vurgu yaparak uluslararası ilişkileri anlamlandırmaktadır. Yapısal faktörlerin uluslararası politikayı şekillendiren, yönlendiren ve sınırlayan bir yapı olduğunu vurgulayan neorealizm, devlet veya aktör merkezli yaklaşımı göz ardı ederek yapı kavramını öne çıkarmaktadır. Sonuç olarak Waltz, gücü ve devlet davranışını klasik realistlerden farklı bir şekilde görür. Morgenthau için iktidar hem bir araç hem de bir sondu ve rasyonel devlet davranışı, yalnızca en fazla gücü biriktirecek eylem biçimi olarak kabul edilmektedir. Buna karşılık, yeni gerçekçiler, her devletin temel çıkarımın güvenlik olduğunu ve bu nedenle gücün dağılımına odaklanacağını varsaymaktadırlar (Tokatlı, 2022, s. 140).

Liberalizm/ Neoliberalizm

Liberal görüş, güç kavramıyla ilgili tartışmayı devleti gerekli bir kötülük olarak başlatır ve devlet, otonom bir şekilde hareket eden, adil bir hakem ve politika oluşturan bir kurum olarak görülür (Öğün ve Aslan, 2014, s. 99). Ancak devlet, bireylerin kolektif eylem ve faaliyetlerde bulunduğu sivil toplumdan ayrılmalıdır. Liberalizm, bireyin yaşama, özgürlük ve mülkiyet hakkının sağlanmasının hükümetin en yüksek hedefi olduğu ahlaki argümanına dayanır (Barnett ve Duvall, 2019, s. 40).

Sonuç olarak liberaller, adil bir siyasi sistemin temel yapı taşı olarak bireyin refahını aldığını; monarşi veya diktatörlük gibi denetlenmeyen bir güçle karakterize edilen bir siyasi sistemin, vatandaşlarının yaşamını ve özgürlüğünü koruyamayacağını vurgular (Hacıbektaşoğlu ve Kodaman, 2022, s. 105). Bu nedenle liberalizmin temel kaygısı siyasi gücü sınırlayarak ve kontrol ederek bireysel özgürlüğü koruyan kurumlar inşa etmektir (URL-2, 2006). Bunlar iç politika konuları olsa da Uluslararası ilişkiler alanı liberaller için önemlidir; çünkü bir devletin yurt dışındaki faaliyetlerinin yurt içindeki özgürlük üzerinde güçlü bir etkisi olabilir. Liberalizmin birincil endişesi askeri dış politikaların savaşın askeri güç oluşturmasını gerektirmesidir. Bu güç yabancı devletlerle savaşmak için kullanılabilir gibi, devletlerin kendi vatandaşlarına baskı yapmak için de kullanılabilir. Bu nedenle, liberalizme dayanan siyasi sistemler, ordu üzerinde sivil kontrolü sağlamak gibi yollarla genellikle askeri gücü sınırlar (Gomichon, 2013, s. 2).

Liberal düşünce, realizmin en güçlü devleti kurma odağından farklı olarak güçlü bir devlet kurarken bile bireylerin hak ve özgürlüklerinin sınırlanamayacağını, demokratik rejimlerin uluslararası sistemde barışı sağlamada önemli bir unsur olduğunu ve demokratik devletlerin uluslararası siyasette birbirlerini tanımalarının çatışma yerine iş birliğine zemin hazırladığını savunur (Kaviani, 2017, s. 33). Demokratik barış teorisi, liberalizmin Uluslararası İlişkiler disiplinine yaptığı en güçlü katkıdır. Teori, demokratik devletlerin birbirleriyle savaşa girme ihtimalinin çok düşük olduğunu iddia eder ve teori kendini iki aşamada açıklar (Ekmekçi, 2011, s. 109). Birincisi, demokratik devletler iktidar üzerindeki iç kısıtlamalarla karakterize edilir. İkincisi, demokrasiler birbirlerini meşru ve tehdit edici olarak görme eğilimindedir ve bu nedenle birbirleriyle iş birliği yapma kapasiteleri, demokrasi olmayanlara göre daha yüksektir (Ekmekçi, 2011, s. 110).

Zaman içerisinde liberalizme yapılan eleştiriler ve ortaya atılan farklı fikirler neticesinde neoliberalizm yaklaşımı ortaya çıkmıştır. Neoliberalizm, liberalizmden farklı olarak doğrudan bir devlete değil; bir uluslararası devletler sistemine dayanır. Uluslararası siyaseti açıklamak amacıyla sistemdeki devletler arasındaki eylemlere ve etkileşimlere

bakar ve uluslararası siyasal sistemlerin iç faktörlerini dış etkenlerden ayırmaya çalışır. Neorealistler, varyasyonları, etkileşen birimleri nasıl etkilediklerini ve ürettikleri sonuçları analiz ederek sistemin yapısına odaklanır. Neoliberaler, uluslararası sistemin uluslararası kurumları, örgütleri ve normlarının, yerel liberal kurum ve normlarla devletlerin şiddet kullanma tekeli kısıtlamak temeli üzerine inşa edildiğini savunur (Hacıbektaşoğlu ve Kodaman, 2022, s. 105). Uluslararası hukuka göre devletlerin birbirleriyle savaşmaları yasaktır ve bu yasayı uygulayacak uluslararası bir polis gücü yoktur, fakat herhangi bir devlet yasayı çiğnerken çok ciddi bir uluslararası tepki riski taşıdığını bilir. Örneğin, devletler bireysel veya Birleşmiş Milletler gibi kolektif bir organın parçası olarak ekonomik yaptırımlar uygulayabilir veya suç işleyen devlete karşı askeri müdahalede bulunabilir. Ayrıca saldırgan bir devlet, uluslararası ticaretten elde edilen kazançlar, dış yardım ve diplomatik tanınma gibi faydalardan mahrum olma riskini de taşır. Neoliberal düşünce, devletlerin yalnızca kendi imkânlarıyla, sivil toplum örgütleri ve küresel şirketlerden bağımsız bir şekilde, uluslararası sistemi kontrol altına alamayacaklarını iddia eder (Tokatlı, 2022, s. 128). Bu durumda, askeri güç tek güç aracı olamayacağı için önemini kaybedecek, ekonomik güç, askeri güçten daha önemli hale gelecek ve demokratik uluslararası sistemde çatışma ve savaş olasılığı düşecektir (Hacıbektaşoğlu ve Kodaman, 2022, s. 106). Bu bağlamda neoliberalizm, sert güç kavramını tamamen yok saymadan sert güç kullanılarak elde edilemeyecek sonuçlar alabilmeyi mümkün kıldığı için yumuşak güce dikkat çekmekte ve sert gücün yanında tamamlayıcı bir kavram olarak yaklaşmaktadır (Tokatlı, 2022, s. 129).

Sosyal İnşacılık

Sosyal inşacılık, güç, devletler dengesi ve uluslararası ilişkilerin doğası açısından farklı bir uluslararası ilişkiler anlayışı sunar. Sosyal inşacılığın Uluslararası İlişkiler terminolojisine girişi realizm ve liberalizm gibi geleneksel teorilerin açıklamakta yetersiz kaldığı Soğuk Savaş'ın sonu ile ilişkilendirilir (Baldwin, 2016, s. 225). Bu başarısızlık, geleneksel teorilerin temel ilkeleri olan devletlerin iktidar için rekabet eden bencil aktörler olduğu inancı ve devletlerin kendi aralarındaki güç dengesini tanımlayan eşitsiz güç dağılımı görüşü ile bağlantılı kabul edilir (Barnett ve Duvall, 2019, s. 41). Geleneksel teoriler, devlete baskın bir şekilde odaklanarak, bireylerin temsil ettiklerini gözlemlemek için fazla alan açmamıştır. Böyle olmakla birlikte, Soğuk Savaş'ın sona ermesini sağlayan devletlerin veya uluslararası örgütlerin değil, sıradan insanların eylemleriydi (McGlinchey ve Gold, 2022, s. 2). Buradan yola çıkarak inşacılık, sosyal dünyayı bizim yarattığımızı ve aktörlerin (genellikle liderler ve nüfuz sahibi vatandaşlar gibi güçlü olanlar) eylemleri ve etkileşimleri yoluyla uluslararası ilişkilerin doğasını sürekli olarak şekillendirir savunarak bu konuyu açıklar (Barnett ve Duvall, 2019, s. 54).

İnşacı yaklaşım sosyal dünyanın oluşmasında ve ortaya çıkmasında düşünsel unsurların önemine; söylem, ideoloji, kimlik ve kültür kavramlarına vurgu yapar (Mengshu, 2020, s. 1-2). Sosyal teori ile siyaset arasında güçlü bir ilişki olduğuna ve aynı sosyal teorinin dünya siyaseti için de uygulanabileceğine inanırlar. Normlar ve kurallar bireysel davranışları şekillendirirken, uluslararası düzeyde norm ve kuralların uluslararası aktörlerin yapısını ve davranışlarını oluşturabileceğini ileri sürerler (Khan ve ark., 2020, s. 4). İnşacılık, devletlerin diğer aktörlerle etkileşim yoluyla sosyal olarak inşa edilmiş birden fazla kimliğe sahip olabileceğini savunur ve bu kimlikler, aktörlerin kim olduklarına dair anlayışlarının temsilleridir; bu durum da onların çıkarlarına işaret eder. Bu küçük bir devletin kimliğinin, büyük bir devletin kimliğinin içerdiğinden farklı bir dizi çıkara sahip olduğu anlamına gelir. Küçük devlet, tartışmasız olarak hayatta kalmaya odaklanırken; büyük devlet, küresel siyasi, ekonomik ve askeri meselelere hâkim olmaya odaklanır (Theys, 2018, s. 38). Güç ve çıkara yönelik temel argüman, bu iki kavramın meydana getireceği etkilerin onları ortaya çıkaran düşünceler sayesinde öne sürülebilecekleri ve güç ile çıkar açıklamalarının düşüncelerin varlığına dayalı oldukları yönündedir (Hacıbektaşoğlu ve Kodaman, 2022, s. 108).

YUMUŞAK GÜÇ

Uluslararası ilişkiler alanında oldukça fazla sayıda çalışmacı tarafından incelenen ve tanımlanmaya çalışılan güç kavramında bir dönüşüm olduğunu öne süren Nye, 1990

yılında gücü yeniden tanımlayarak yumuşak güç terimini literatüre kazandırmıştır (Gündoğdu, 2021, s. 49). Yumuşak gücü, başkalarının sizin istediğinizi istemesini sağlayabilecek; evrensel popüler kültür veya politik uyum gibi maddi olmayan kaynakların cazibeleri aracılığı ile başkalarının tercihlerini şekillendirebilecek dolaylı güç olarak tanımlar (Yukarı, 2017, s. 494). Yumuşak güç, başkalarını zor kullanmak veya para vermek yerine, kendi çekim gücü ile istediğini elde etme yeteneğidir. Bir ülkenin kültürü, siyasi idealleri ve politikalarının çekiciliğinden kaynaklanır. Politikalarımız başkaları için meşru görüldüğünde, yumuşak gücümüz artar (Arslan, 2014, s. 46). Başkalarının sizin ideallerinize hayran olmalarını ve sizin isteklerinizi paylaşmalarını sağladığınızda, onları kontrol etmek için zor kullanmanıza gerek kalmaz. Başkalarını cezbetmek, her zaman zor kullanmaktan daha etkili bir yöntemdir ve demokrasi, insan hakları ve bireysel fırsatlar gibi değerler, başkalarını etkilemek için büyük bir çekiciliğe sahiptir (Nye, 2020, s. 26). Nye, gücü, kişinin istediği sonuçları elde etmek için başkalarını etkileme yeteneği ve sert gücü, teşvikler veya tehditler yoluyla elde edilen zorlayıcı güç olarak tanımlar. Sert güç, askeri müdahaleye, zorlayıcı diplomasiye ve ekonomik yaptırımlara; silahlı kuvvetler veya ekonomik araçlar gibi somut güç kaynaklarına dayanır (Wagner, 2014, s. 2). Buna karşılık, yumuşak güç, başkalarını istediğini yapmaya ikna etme kapasitesidir. Bir ülkenin, istediği sonuçları dünya politikasında elde etmek için, diğer ülkelerin onun peşinden gitmek istediği, onun değerlerine hayran olduğu, oluşturduğu yapıya hayranlıkla baktığı, refah ve şeffaflık seviyesine ulaşmayı arzuladığı bir ortam yaratarak muhatapları inandırması ve meşruiyete dayalı politikalarla ikna etmesi gerekmektedir (Gomichon, 2018, s. 3). İnandırma ve ikna etme, yumuşak gücün temel unsurlarıdır ve yumuşak güç, insanları zorlamak yerine iş birliği yaparak istediği şeyi başkalarının da arzu etmesini temin etmeye yönelik bir güç biçimidir (Nye, 2020, s. 57). Nye 'ye göre ikna edici güç, çekim ve rekabete dayanır ve kültür, ideoloji ve kurumlar gibi maddi olmayan güç kaynaklarıyla ilişkilendirilir (Wagner, 2014, s. 2). Yumuşak güç, sert güçten farklı olarak, askeri ve ekonomik güç göstergelerinin ötesinde, kültürel, eğitimsel, sanatsal, medya, film, şiir, edebiyat, mimari, üniversiteler, araştırma merkezleri, sivil toplum kuruluşları, bilim ve teknoloji altyapısı, inovasyon kapasitesi, turizm, ekonomi ve diplomasi gibi birçok alandan beslenen farklı güç ve çekim biçimlerini ifade etmektedir (Michalski, 2005, s. 126). Bu unsurların bir araya gelerek oluşturduğu yumuşak güç, bir ülkenin sosyal sermayesinin etkili olup olmadığını da ortaya koymaktadır (Kalın, 2011, s. 147). Buradan yola çıkarak yumuşak gücü, herhangi bir tehdit veya zorlama olmadan başka aktörlerin davranışlarını ikna veya cazibe kullanarak belirleme gücü olarak da tanımlamak mümkündür (Özel, 2021, s. 944). Aktörler bu güce ulaşırlarken, para ya da başka baskı araçlarını kullanmadan ortak değerler altında buluşmayı teşvik etme yolunu benimsemektedirler. Nye, yumuşak gücü kültür, siyasi değerler, dış politika ve gündem yaratabilme etkisine sahip devlet dışı örgütler kaynaklarına dayandırır. Evrensel değerlerin yumuşak güç kazanmada kritik önemi olduğunu vurgular. Bir hükümet, kendi evinde nasıl davrandığı (özgür basın ve protesto hakkını koruyarak), uluslararası kurumlarda (başkalarına danışarak ve çok taraflılığı teşvik ederek) ve dış politikası aracılığıyla (örneğin kalkınmayı ve insan haklarını korumayı teşvik ederek) diğerlerini etkileyebilir (Hukil, 2015, s. 5).

Her ülkenin yumuşak gücü, halkının düşünce tarzının, ideolojisinin, kültürel geleneğinin, etnik geleneklerinin, sosyal sisteminin, ekonomik rejiminin, yaşam tarzının vb. tarihsel evrimiyle kazandığı kültürel gücünün en önemli kaynağıdır. Bu süreçte, yumuşak gücün her unsuru her zaman kültürel geleneğin etkisi altında kalır (Haneş ve Andrei, 2015, s. 35). Nye, bu kültürün edebiyat, sanat, eğitim gibi yüksek kültür veya popüler kültür olabileceğini açıklar; bir ülkenin kültürünün evrensel değerleri içermesi ve diğer ülkelerin paylaştığı çıkarları ve değerleri teşvik etmesi durumunda, çekim ilişkisi nedeniyle yumuşak güç üretebileceğini savunur (Yukarı, 2017, s. 496). Daha geniş kitlelere ulaşabilmesi dolayısıyla popüler kültür yumuşak gücün kültürel uygulamasında önemli yere sahiptir. Nye'a göre, kültürel ve tarihi geçmişi köklü, zengin ve kapsayıcı olan toplumların yumuşak güç uygulamaları; tarihsel alt yapısı olmayan, dar görüşlü toplumlara kıyasla daha başarılı olacaktır (Altuntaş, 2021, s. 39). Teknolojinin günümüzde gelmiş olduğu gelişmişlik seviyesi, yumuşak güç politikalarının başarısında önemli bir etkiye sahiptir. Bu politikalar aslında bir pazarlama stratejisi olarak kabul edilebilir. Yapılan tüm faaliyetler, reklam ajansı mantığıyla planlanarak, çekici uygulamalara dönüştürülebilir. İnternet başta olmak

üzere medya, sosyal medya ve diğer iletişim araçları sayesinde, en küçük eylemler bile kısa sürede dünya çapında yayılabilir. Bu faaliyetler, ilgi uyandırarak uygulayan ülkeye karşı sempati oluşmasını sağlar (Karadağ, 2022, s. 28).

Kamu diplomasisi ve ülke markalaşması da yumuşak gücün araçları olarak değerlendirilmektedir. Temelde düşüncelerini ve nihayetinde hükümetlerini etkilemek amacıyla yabancı halklarla doğrudan iletişim şeklinde açıklanabilir ve bununla birlikte temsil edilenlerin çıkarlarını ilerletmek ve toplumsal değerlerini genişletmek için bir ülke halkıyla doğrudan ilişkilerin sürdürüldüğü süreç olarak da tanımlanabilir (Bilgin ve Eliş, 2008, s. 12). Ancak kamu diplomasisinin tanımı ve kullanımı değişmiştir. Daha önce sadece devlet kontrolünde bir araç olarak kabul edilirken, çalışmalar STK'ların, özel kişilerin ve grupların da kamu diplomasisini kullandıklarını öne sürmektedir (Yukarı, 2017, s. 496-497). Bunun yanı sıra iletişim teknolojilerindeki gelişmeler yabancı toplumlara ulaşmayı eskiye oranla daha kolay kıldığı için kamu diplomasisini daha önemli hale getirmektedir. İletişim teknolojilerindeki en önemli gelişmelerden biri olan internet bir bilgi merkezi haline gelmiş ve devletlere, STK'lara, topluluklara, firmalara ve bireylere dünya meseleleri hakkında fikir alışverişinde bulunma fırsatları sunarak kamu diplomasisi stratejilerini etkilemiştir. Bu kurumlar kendi yumuşak güçlerini geliştirmiştir. Onların faaliyetleri bazen resmi dış politika hedeflerini güçlendirmekte bazen de çelişmektedir. Her iki durumda da bu özel yumuşak güç kaynakları sosyal medya çağında giderek daha önemli hale gelmektedir.

KAMU DİPLOMASİSİ

19. ve 20. yüzyıllar devletler ve hükümetler için dış politika ve diplomasi alanlarında önemli yeniliklerle gelmiştir. Değişen uluslararası ilişkiler, devletlerin ulus-devlet yapısından uzaklaşması, yönetim şekillerindeki değişiklikler, insanların gelişen iletişim teknolojileri sayesinde konjonktürel konulara daha hâkim olmaları, bilginin hızlı yayılması ve erişilebilir olması gibi nedenlerle, diplomasi alanında zamanın gerekliliklerine dayanarak "kamu" ifadesinin diplomasi tabirinin başına eklenmesi gerekliliği hissedilerek yeni bir diplomasi tarzı oluşturulmuştur (Arslan, 2014, s. 46). Uluslararası ilişkiler alanında meydana gelen teknolojik, siyasal, kültürel ve ekonomik değişimlerin sonucu olarak diplomasi ve dış politika anlayışı yeni bir boyut kazanarak, yalnızca devlet ve hükümet yetkililerinin ve diplomatların sorumluluğu ve uygulama alanı olmaktan çıkarılmış; halklar ve kamuoyları ile bağdaştırılmaya başlanmıştır (Köksoy, 2021, s. 640).

I. Dünya Savaşı öncesi kamuoyu tarafından erişilmez olarak değerlendirilen diplomasi, savaşı takip eden süreçte, Amerikan diplomasi anlayışının da (açık/yeni diplomasi) etkisi ile halkın önem verdiği bir faaliyet alanı haline gelmiştir. Bu durum diplomatların kendilerini hükümet yetkililerinin yanı sıra kamuoyuna karşı da sorumlu hissetmelerine sebep olmuştur (Doğan, 2012, s. 92). Demokrasi ve egemenlik anlayışının değişmesi, ulusların hayati çıkarları söz konusu olduğunda tüm karar verme aşamalarında kamuoyunun görüş ve düşüncelerini dahil etmeyi gerekli kılmıştır. Ulusal menfaatlerin yalnızca devlet yetkililerinin kararına bırakılmayarak kamuoyunun doğrudan kendisini ilgilendiren konularda söz sahibi olmasının daha güvenilir olduğu düşünülmüştür. Bunun sonucunda ise diplomasi'nin büyük bir kısmı halka yönelik bir yöntem olarak tanımlanmaya başlanmış ve kamuoyu diplomasisi başlı başına ayrı bir alan olarak gelişme göstermeye başlamıştır (Köksoy, 2021, s. 651).

Kamu diplomasisi terimi ilk olarak 1965 yılında Edmund Gullion tarafından kullanılmış olan göreceli yeni bir uygulama ve çalışma alanıdır. Kamu diplomasisi, kamu tutumlarının dış politikaların oluşumu ve yürütülmesi üzerindeki etkisini ele alır. Diğer ülkelerdeki kamuoyunun etkilenmesi; bir ülkedeki özel grupların ve çıkar gruplarının birbirleriyle etkileşimi; dış ilişkilerin raporlanması ve politika üzerindeki etkisi; diplomatlar ve yabancı muhabirler gibi işi iletişim olanlar arasındaki etkileşim ve kültürlerarası iletişim süreci gibi uluslararası ilişkilerin geleneksel diplomasi'nin ötesindeki boyutlarını kapsar (Cull, 2008, s. 42).

Kamu diplomasisi özellikle Soğuk Savaş sırasında, hem nükleer silahların hassas dengesi ve hem de ideolojik savaş sebebiyle kamuoylarının desteğinin alınmasının hayati önem

taşıdığı bir alan haline gelmiştir. Soğuk Savaş'ın kamu diplomasisi, süper güçlerin ve diğer devletlerin uluslararası hedeflerine ulaşmak için kullandıkları farklı araçlarla ilgili birçok çalışmaya ilham verdi (Gilboa, 2008, s. 63).

New York ve Washington'daki terörist saldırılarının ardından kamu diplomasisinin gelişiminde yeni bir aşama başlamıştır. Soğuk Savaş sonrası dönem ve 11 Eylül saldırıları sonrası dönemde kamu diplomasisinin yeni zorlukları ve ihtiyaçları, kitle iletişimi, siyaset ve uluslararası ilişkilerde birbiriyle ilişkili üç devrimden etkilenmiştir. İletişim teknolojilerindeki bu değişim iki büyük yenilik yaratmıştır. Bu yenilikler internet ve dünya gündemindeki hemen hemen her önemli gelişmeyi neredeyse her yere yayınlayabilen, genellikle canlı yayın yapabilen CNN International, BBC World, Sky News ve Al-Jazeera gibi küresel haber ağlarıdır (Gilboa, 2008, s. 68). İnternet ve bu küresel ağlar merkezi bir bilgi kaynağı haline gelerek devletlere, STK'lara, topluluklara, firmalara ve hatta bireylere dünya gündeminde yaşanan gelişmeler hakkında fikir alışverişinde bulunmaları için geniş fırsatlar sunmuştur. Siyasetteki devrimler, birçok toplumu otokrasiden demokrasiye dönüştürerek artan kitlesel katılımlı siyasi süreçler yaratmıştır. Uluslararası ilişkilerde değişim, dış politikanın amaçlarını ve araçlarını değiştirmiştir. Cazibe ve ikna yoluyla elde edilen dünya çapında olumlu imaj ve itibar, geleneksel olarak askeri ve ekonomik yaptırımlarla elde edilen bölge, erişim ve hammaddelerden daha önemli hale gelmiştir (Leonard ve ark., 2002, s. 98).

Küreselleşmenin, devletlerin sürdürülebilir ekonomik büyümeyi sağlayabilmeleri adına dış yatırım, ticaret, vasıflı işgücü için rekabet etme fırsatı sunması, bilgi teknolojileri çağının kurulması, bilginin çok hızlı bir şekilde hareket etmesi sonucu ortaya çıkan ulus ötesi hükümetler için kamu diplomasisinin ortaya çıkışına zemin hazırlayan bazı önkoşullar olarak değerlendirilebilir (Gurgu ve Cociuban, 2016, s. 133). Bu yeni konjonktürde, bir ülkedeki siyasi kriz uluslararası durumu istikrarsızlaştırabileceğinden, iç politika konularının dış politikada kesin çizgilerle ayrılması pek mümkün değildir. Bu bağlamda kamu diplomasisi, devletlerin dış politikasının vazgeçilmez bir bileşeni olmakla birlikte uluslararası kuruluşların gündeminde yer alan bir konu haline gelmiştir (Sevin, 2017, s.200).

Kamu diplomasisi, devletlerin uluslararası alanda etkili olabilmek için kendi toplumunu ve hedef devletin toplumunu ikna etme çabalarını içerir. Kamu diplomasisinin başarılı olabilmesi için, kaynakların karşılıksız olarak kullanılacağı düşünüldüğünde, toplumun rızasının alınması önemlidir, çünkü bu kaynaklar genellikle vergilerden sağlanmaktadır. Bu nedenle, kamu diplomasisi faaliyetlerinde yatırım yapılacak alanlar dikkatlice belirlenmelidir (Arslan, 2014, s. 79).

Kamu diplomasisi, "devletten halka" ve "halktan halka" olmak üzere iki ana çerçevede gerçekleştirilen iletişim faaliyetlerini içerir. Devlet-halk eksenindeki faaliyetler, devletin politikalarını, faaliyetlerini ve açılımlarını resmi araçlar ve kanallar aracılığıyla halka anlatmasını içerir. Halktan halka doğrudan iletişim faaliyetlerinde ise devlet dışı sivil araçlar, STK'lar, araştırma merkezleri, kamuoyu araştırma şirketleri, basın, kanaat önderleri, üniversiteler, değişim programları dernek ve vakıflar gibi kullanılır (Helmerts, 2016, s. 413). Bu nedenle, kamu diplomasisi, geleneksel diplomasiden farklı olarak, sadece diplomatlar arasında değil, iç ve dış toplum arasında gerçekleşen iletişim faaliyetlerini kapsar. Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasiden daha geniş bir alanı kapsar ve diplomatik iletişimin ötesine geçer. Bu noktada, diplomasi ve kamu diplomasisi arasındaki ayrım belirginleşir. Diplomaside diplomatlar arasında bir kurallar sistemi bulunur ve bu çerçevede hareket etmek gerekliliği vardır. Ancak kamu diplomasisinde muhatabınız hem iç hem de dış toplumdur ve toplumla ilişkiler söz konusu olduğunda ne zaman, nasıl bir tepkiyle karşılaşılabileceğini öngörmek mümkün değildir. Kamu diplomasisinin önemli araçlarından biri yumuşak güçtür ve diğer önemli aracı ise kamuoyudur. Uluslararası ve yerel düzeyde gerçekleştirilen politikalar, medya aracılığıyla kamuoyuna iletilir ve tepkileri ölçülür (Kalın, 2011, s.150).

Kamuoyu kavramı, teorik metinlere göre, dış politika konusuyla ilgisi olmayan herhangi bir insan topluluğundan ziyade, karar vericileri aksiyon almaya yönlendirme ve etkileme gücüne sahip olan bir kesimi kapsamaktadır. Siyasi parti temsilcileri, sivil toplum

kuruluşları, iş insanları, akademisyenler, sanatçılar, düşünürler, çıkar grupları, medya mensupları ve dış politikaya ilgi duyan eğitimli bireyler söz konusu kesim içerisinde değerlendirilebilir. Ancak, günümüzde internet teknolojisi ve sosyal medya kullanımının artmasıyla, herkesin kendini bu platformlar aracılığı ile rahatça ifade edip geniş kitlelere ulaşabildiği böyle bir ortamda kamuoyu değerlendirirken daha kapsamlı düşünmek gerekmektedir (Arslan, 2014, s. 153). Yabancı liderlerin birbirleriyle ilişkileri ne kadar iyi olursa olsun, eğer halkın ülke politikaları hakkında olumsuz bir algısı varsa, liderlerin karar verme yetkileri sınırlanabilir. Bu gibi durumlarda, hedeflenen diplomasi açısından, kamuoyu liderler arasındaki geleneksel küçük diplomatik iletişimden daha da önemli hale gelebilir (Nye, 2009, s.106).

Kamu diplomasisi, evrensel değerlerin yanı sıra bölgesel veya yerel mahiyetteki ülkeleri de hedef alabilir. Bu durumda etkinlik, verimlilik ve kaynak aktarımı gibi faktörler önemli bir rol oynar. Örneğin, İslami temelli mesajlar içeren kamu diplomasisi yaklaşımları, zaten sempati duyan kitleler tarafından daha avantajlı olarak kabul edilebilir; etkinliği ve verimliliği arttırabilir (Varoğlu, 2013, s. 24).

Ancak, bazı durumlarda evrensel mesajlar içerecek argümanlar bulunmayabilir ve kamu diplomasisi için alternatif yöntemler geliştirmek gerekebilir. Bu durumlarda maliyetlerin artabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Özellikle hedeflenen bölge veya ortamda bu tür evrensel mesajlara duyarlılık düşükse, alternatif yaklaşımlar düşünülmeli ve maliyet faktörü de dikkate alınmalıdır (Rana, 2011, s. 102).

Ne kadar çeşitli olursa olsun tüm kamu diplomasisi faaliyetleri, ulusal çıkarları desteklemek ve devletlerin uluslararası görevlerini yerine getirmek için tasarlanmıştır. Her şeyden önce, ilk sorumluluk her zaman yabancı izleyicilerin devletlerin politikalarını oldukları gibi anlamalarını sağlamak olmalıdır (Van Doeveren, 2011).

Kamu Diplomasisinin Kaynakları ve Araçları

Uluslararası ilişkiler, 19. yüzyılın başlarındaki biçiminden günümüze nasıl evrim geçirip başkalaştıysa, bu ilişkilerin yürütülme biçimleri de büyük değişimler geçirerek dönüşmüştür (Rana, 2011, s. 21). Geleneksel diplomasi, günümüz dinamikleri karşısında değişim ve dönüşüm baskısına maruz kalmış; bunun sonucunda da diplomasi'nin farklı boyutlarının çalışılmasını bir zorunluluk haline getirmiştir (Ovalı, 2020, s. 33). Bu açıdan bakıldığında uluslararası alanda geçerliliği Soğuk Savaş'ın bitişiyle başlamış olan kamu diplomasisi her ne kadar yeni bir mefhum gibi gözükse de onu oluşturan parçaların devlet idaresi kadar eski olduğu söylenebilir (Cull, 2008, s. 31).

Kamu diplomasisi, geleneksel diplomasi faaliyetlerine yardımcı olmak amacıyla devletlerin çıkar, fırsat, tehdit ve potansiyel tehdit merkezli değerlendirmelerine dayanarak oluşturdukları ve başka ülkelerin kamuoylarını etkileme amacıyla yaptıkları faaliyetlerdir. Bu faaliyetler geleneksel diplomasiden farklı olarak, başka ülkelerin hükümetlerine değil de hükümet dışı aktörlerine ve kamuoylarına yönelik olarak yürütülmektedir (Doğan, 2012, s. 88).

Kamu diplomasisi, ülkelerin uzun vadede stratejik hedeflerine ulaşması için hükümetler üzerinde etki yaratıp baskı oluşturulabilecek bir kamuoyu oluşturmayı hedef alır (Ünal Erzen, 2012, s. 146). Bu hedefe yönelik faaliyetler klasik diplomaside olduğu gibi dış ilişkilerden sorumlu devlet temsilcilerinin aracılığıyla yürütülmemekte dolayısıyla bu iki diplomasi'nin aktörleri birbirlerinden farklılık göstermektedir (Gündoğdu, 2021, s. 57). Geleneksel diplomasi devlet tarafından; kamu diplomasisi ise devlet ve devlet dışı aktörler aracılığıyla yürütülmektedir (Aydemir, 2018, s. 162).

Kamu diplomasisi, ilk başlarda hükümet kaynaklı yürütülen bir iletişim faaliyeti olarak ortaya çıkmıştır. Fakat zamanla iletişim teknolojilerinin gelişim göstermesi ile hedef kitlelere erişimin daha kolay olması, küreselleşmenin bir sonucu olarak çok uluslu şirketlerin kamu diplomasisi çalışmalarına dolaylı yoldan katılması gibi nedenlerden ötürü kamu diplomasisinde devletin tek kaynak olmaktan çıktığı özel sektör ve hatta bireylerin de kaynak konumuna geldiği görülmektedir (Sancar, 2012, s. 169). Geleneksel diplomaside taraflar arasında devletle ilişki ağı oluşturulur. Kamu diplomasisinde ise hükümet ile

organları, karar vericiler, yasama gücü, dışişleri ve kültür bakanlıkları gibi bakanlıklar, elçilikler ile devlete ait eğitim ve kültürel kuruluşlar gibi aktörler devletle ilişkili resmî aktörlerdir; kanaat önderleri, iş insanları, üniversiteler, akademisyenler, aydınlar, düşünce merkezleri (think tank), çevre ve insan hakları örgütleri gibi STK'lar, lobiler, birlik ve dernekler vb. aktörler ise kamu diplomasisinin hükümet dışı sivil aktörleridir (Ekşi, 2018, s. 200).

Kamu diplomasisinin araçları arasında şüphesiz kitle iletişim araçları en önemli olanıdır. Çünkü devletler hem içeride hem de dışarıda geniş kitlelere ulaşmak ve bu kitlelerin düşüncelerini kendi çıkarları doğrultusunda etkilemek veya değiştirmek amacıyla radyo, televizyon, basın yayın organları, internet ve sosyal medya gibi kitle iletişim araçlarını kullanarak kamu diplomasisi faaliyetini yürütürler (Berridge ve Lloyd, 2012, s. 97-98). Radyo, televizyon, gazete, dergi gibi geleneksel iletişim araçlarının yanı sıra teknolojik gelişmelerle birlikte kamu diplomasisinin araçları da çeşitlenmiş; internet, sosyal medya gibi iletişim araçları yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bilgi kaynağı olarak geleneksel iletişim araçları dünyada büyük bir izleyici ve dinleyici kitlesine sahip olmakla birlikte, çevrim içi haberler ve sosyal medya gibi interaktif iletişim sağlayan uygulamalar da dünya genelinde hızla yayılmaktadır (Oktay, 2012, s. 133). İster geleneksel isterse modern olsun kitle iletişim araçlarının yardımıyla hedef kitleye ulaşan kamu diplomasisi, kültür, eğitim, sanat, medya, film, edebiyat, mimari, yükseköğretim, bilim ve teknoloji altyapısı, inovasyon kapasitesi gibi pek çok kaynaktan beslenmektedir (Varoğlu, 2013, s. 13). Özellikle eğitim ve kültür programları aracılığı ile her türlü iletişim metodundan faydalanarak diğer ülkelerin halklarıyla resmi veya özel şahıs ya da kurumlar vasıtasıyla iletişim kurmak kamu diplomasisinin en önemli faaliyet alanlarından biridir (Oktay, 2012, s. 129).

Kamu diplomasisinin en temel unsurlarından birisi şüphesiz ki milletlerin kendilerini dünyaya tanıttığı ve anlattığı yollardan biri olan kültürel diplomasıdır (Schneider, 2005, s. 147). Kültürel diplomasi, hedef ülkelerin kamuoyuna kültürel unsurlarını aktararak o ülkelerin değerleri ile düşünce dünyasına tesir etmek ve bu sayede kültürel dönüşümü kolaylaştırarak ülkenin ulusal menfaatleri doğrultusunda o ülkeyi yönlendirmek ve söz sahibi olmak olarak tanımlanabilir (Sancar, 2012, s.169). Uluslar ve halklar arasında karşılıklı anlayışı geliştirmek için bilginin, düşüncenin, sanatın ve kültürün başka türlü görünümününün değiş tokuşu olan kültürel diplomasi; temelinde bir ulusun kendisini dünyaya açıklamak için yaptığı her şeyi içeren kamu diplomasisinin daha kapsamlı bir girişiminin en önemli unsuru olarak vücut bulur (Cummings, 2009, s. 1). Ülkeler arasındaki kültür diplomasisi, müzik, sinema, sergi, konser, spor, fuar vb. kültür ve sanat aracılığıyla devlet veya sivil toplum tarafından, bazen de her ikisi tarafından ortaklaşa yürütülmektedir (Ekşi, 2018, s. 190-197).

Kültürel diplomasiye örnek olarak, 11 Eylül 2001 saldırılarından sonra ABD'nin yaşadığı olumsuz imaja yönelik uygulamış olduğu politikalar gösterilebilir. Bu politikalardan biri de dönemin ünlü radyocusu Norman Pattiz'in, Radio Sawa'yı kurarak ABD'de yaşayan Arap asıllı gençler ile Ortadoğu da yaşayan gençlere, pop müzik aracılığı ile ulaşmak istemesidir (Coşkun, 2012, s. 56). Kültürel diplomasinin başka bir uygulama alanı da kuşkusuz sinemadır. Hedef ülkedeki bireylere ulaşarak onları etki alanında tutmak için kullanılan kültürel diplomasi araçlarından biri olan sinema, teknolojinin de ilerlemesiyle birlikte etkisini daha da artırarak dünyanın neresinde olursa olsun, izleyici ve izleyici gruplarıyla buluşabilmekte ve istenilen mesajı hedef kitlelerine ulaştırabilmektedir (Ünal Erzen, 2014, s.135-136). Bu alanda özellikle Amerika Birleşik Devletleri'nde Hollywood ve Hindistan'da Bollywood en önemli örnekleri oluşturmaktadır.

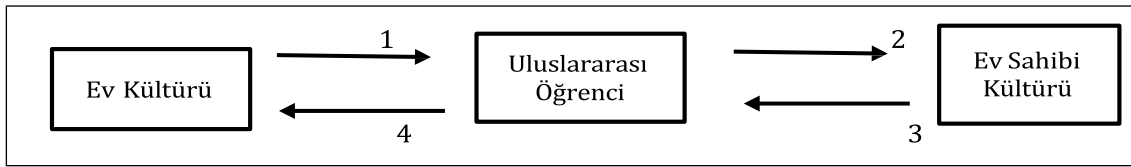
Türkiye'ye baktığımızda ise kültürel diplomasi açısından en önemli araçlarından biri olarak Türkiye İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı'nın (TİKA) faaliyetlerini gösterebiliriz. 1992 yılında Türk Cumhuriyetleri ve Türkiye'nin tarihsel ve kültürel bağları bulunan komşuları ile etkili bir iş birliği geliştirmek üzere kurulan TİKA, zamanla Orta Asya'dan Balkanlar'a, Afrika'dan Latin Amerika'ya kadar çok geniş bir coğrafyada faaliyet göstermiştir. 2018 yılından itibaren kamu tüzel kişiliğine haiz ve özel bütçeli olarak nitelendirilmiş olup; Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren

TİKA'nın hedefi, diğer ülkelerin kalkınmalarına katkı sağlamak; ekonomik, ticari, teknik, sosyal, kültürel ve eğitim alanlarında projeler ve programlar yoluyla ülkelerle iş birliğini geliştirmektir. Söz konusu bu hedefler, bir ülkenin kamu diplomasisi stratejisi içinde yer alan amaçlarla örtüştüğü için TİKA, Türkiye'nin kamu diplomasisinin uluslararası alanda tanıtılması, yayılması ve güçlendirilmesi konusunda önemli bir görev üstlenmektedir. TİKA, Türkiye'nin dışarıya açılan yüzünü temsil eden, sürdürülebilir uygulamalara imza atan ve kapasite oluşturma alanında başarılı çalışmalar yapan bir kurum olarak öne çıkmaktadır (Özkan, 2015, s.90).

Kamu diplomasisinin diğer bir önemli faaliyet alanı da eğitimidir. Birçok bilim insanının da ifade ettiği gibi kalıcı ilişkiler kurmanın en etkili araçları burslar ve değişim programlarıdır (Leonard, 2002, s. 20). Eğitim diplomasisi ve kültürel diplomasi benzer faaliyet alanlarına sahip olduklarından dolayı değişim programları ile dil eğitimi veren kuruluşlar, bazı uzmanlar tarafından kültürel diplomasi kapsamına; bazı uzmanlar tarafından da eğitim diplomasisi kapsamına alınmakta olup; bu çalışmada ise eğitim diplomasisi faaliyeti olarak değerlendirilmektedir.

Devletler, devlet dışı aktörlerle doğrudan bağlantı kurmak için yabancı dil merkezleri, öğrenci değişim programları, burs programları gibi faaliyetlerde bulunarak eğitimi kamu diplomasisinin bir aracı olarak kullanır (Sevin, 2017, s. 4) ve bu şekilde hedef kamuoyunu kendi çıkarları doğrultusunda bilgilendirip şekillendirmeyi ve yönlendirmeyi hedeflerler (Ferreira de Lima Jr., 2007, s.242). Bu faaliyetler kapsamında bir yandan öğrenciler diğer ülkelerdeki üniversitelerde eğitim görürülken; diğer yandan akademisyenler de uluslararası konferanslara ve seminerlere katılmakta ve uluslararası yayınlar yapmaktadırlar (Karadağ, 2022, s. 96). Burs programları arasında ABD'nin vermektedir olduğu Fullbright, Birleşik Krallık tarafından dağıtılan Chevening bursları, Almanya'nın DAAD bursları; dil merkezleri arasında ise Amerikan Kültür Derneği, Fransız Kültür Merkezi; Alman Goethe Enstitüsü, İspanyol Cervantes Enstitüsü en bilinenleri olarak sayılabilir (Oktay, 2012, s. 132-133). Türkiye'ye baktığımızda ise başta yükseköğretim kurumları olmak üzere Türkiye Ulusal Ajansı, Mevlâna Değişim Programı, Yunus Emre Enstitüsü, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Diplomasi Akademisi, Türkiye Maarif Vakfı, Büyük Öğrenci Projesi faaliyetlerinin eğitim diplomasisi kapsamında en önde gelenleri olarak değerlendirebiliriz.

Eğitim diplomasisi faaliyetlerinde en öne çıkan araçlardan biri de yukarıda da bahsedildiği gibi değişim programlarıdır. Ülkeler arasında gerçekleştirilen öğrenci değişim programları, eğitim diplomasisinin en önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır; bu programlar, üniversite öğrencilerinin bir bölümünü başka bir ülkede geçirmelerini sağlayarak, farklı bir ülkenin insanların kültür özelliklerini, yaşam tarzını ve benzersiz yapısını tanımalarına imkân vermektedir. Bu deneyimler, geçirilen süre boyunca oluşan olumlu izlenimler sayesinde, hedef ülkeye karşı duyulan ilgi ve sempatiyi artırmaktadır. En yaygın olanı Erasmus Programı olmak üzere, bu tür öğrenci değişim programları bu amaca hizmet etmektedir (Ünal, 2022, s. 222-223).

Şekil 1. Uluslararası öğrencilerin kültür taşıma döngüsü (Ferreira de Lima Jr, 2007, s.240)

Şekil 1'e göre, ilk aşamada uluslararası öğrenciler kendi kültürleri olan doğup büyüdükleri ülkenin kültürünü (1) misafir oldukları yani ev sahibi ülkeye götürürler (2). İkinci aşamada ise konuk olarak gittikleri ev sahibi ülkenin kültürünü öğrenirler (3) ve öğrendikleri bu kültürü kendi ülkelerine iletirler (4).

Kısaca, değişim programları gibi eğitimsel diplomasi faaliyetlerinde uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkeye gelmesi, kültürler arasında bir etkileşim meydana getirir. Böylelikle ev sahibi ülkenin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunur. Öğrencilerin, misafir oldukları ülkeye olumlu tutum geliştirerek kendi ülkelerine geri döndüklerinde etkili bir rol üstlenmeleri beklenir (Özel, 2021, s. 947). Sonuç olarak, uluslararası diyalogun ilerlemesi, kültürler arasındaki karşılıklı anlayışın ve etkileşimin artması, iş birliği ve dayanışmanın güçlendirilmesi gibi amaçlarla gerçekleştirilen değişim programları, uzun vadede sonuçlarının alınabileceği bir eğitim diplomasisi faaliyeti olarak görülmektedir (Özel, 2021, s. 944).

Hedef kamuoyunda yabancı bir ülke hükümetinin sahip olamayacağı güvenilirlik, uzmanlık ve uygun bağlantılar olmak üzere üç önemli niteliğe sahip olan hükümet-dışı organizasyonlar (NGO) da kamu diplomasisinin çok etkili bir aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Alanlarında otorite haline gelmiş olan bu organizasyonlar, dünya kamuoyunda özellikle bağımsızlıkları ve güvenilirlikleriyle önemli bir konumdadır. Bu organizasyonlar, siyasetçiler, bilirkişiler, aktivistler gibi birçok kesimine ulaşabilen geniş ağlara sahip olduklarından baskı yapabilme yeteneğine haizdirler. Hükümet-dışı organizasyonlar arasında en öne çıkanlardan biri de 150'den fazla ülkede, 10 milyondan fazla insandan oluşan ve insan hakları ihlallerinin sona erdirilmesi için çalışan; bu amaçla insan hakları konusundaki uluslararası tartışmalarda yer alan; hükümetlerle görüşen; BM, Avrupa Konseyi ve AB gibi hükümetler arası örgütlere görüş bildiren Uluslararası Af Örgütü'dür (Leonard, Stead ve Smewing, 2002, s.54-56).

Kamu diplomasisinin araçlarından bir diğeri de sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleridir (Aydemir, 2018, s. 161). Soğuk Savaş sonrasında küreselleşmeyle birlikte devletlerin hedef kamuoyuna ulaşmak için kamu diplomasisi kullanmaya başlamasının yanı sıra sivil toplum kuruluşlarının kullanılması da devletlerin etkili ve popüler politikalar izlemesinde önemli bir araç haline gelmiştir (Tuna, 2021, s. 1). Sivil toplum kuruluşları, hedef kamuoyunu etkileyerek olumlu bir algı oluşmasını sağlarken; toplumlararası karşılıklı anlayışın ve uluslararası kültürel diyalogun gelişmesinde bir nevi köprü görevi görerek katkıda bulunurlar (Aydemir, 2018, s. 114). Sivil toplum kuruluşları kamu diplomasisine faaliyetlerinde devletlerle rekabet içerisinde olabilecekleri gibi devletlerle iş birliği içerisinde ya da devletlerden bağımsız ama dış politikasında paralel hareket ederek kamu diplomasisi alanında faaliyet gösterirler (Kurtuluş, 2015, s. 192-193). Sivil toplum kuruluşlarının diplomasi faaliyet alanları, daha çok insani yardımlar, dış ekonomik ilişkiler, araştırma, eğitim ve kültürel çalışmalar olarak sıralanabilir (Eren, 2017, s. 36). Türk dış politikası açısından bakıldığında sivil toplum kuruluşlarının özellikle Balkanlar, Ortadoğu, Afrika ve Kafkaslar bölgesinde yaygın olarak faaliyet gösterdiği ve genel olarak bu kuruluşların faaliyetlerinin insani odaklı olduğu görülmektedir (Tuna, 2021, s. 8-9).

Ulusal siyasete uluslararası alanda meşruiyet kazandırmak, dünya kamuoyunu ülke politikaları hakkında bilgilendirmek ve etkilemek gibi önemli roller üstlenen düşünce kuruluşları da bu rolleri nedeniyle kamu diplomasisinin bir aktörü olarak sayılmaktadır (Eyigün, 2018, s. 16-17). Düşünce kuruluşlarının kamu diplomasisindeki faaliyetleri olarak iletişim, müzakere, bilgi ve yayın dağıtımı, kamuoyu oluşturma, iyi ilişkiler geliştirme, dış politikanın meşrulaştırılması sayılabilir (Ekşi, 2018, s. 387). Dünya çapında Konrad Adenauer Vakfı, Center for Strategic and International Studies ve German Marshall Fund gibi kuruluşlar etkili düşünce merkezlerine örnek gösterilebilir. Türkiye'de ise Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA), Türk Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi (TASAM) gibi Türk düşünce kuruluşları yurt dışında yaptığı çalışmalarla ön plana çıkmaktadır (Eyigün, 2018, s.17-22). Özellikle SETA'nın Balkanlar, Ortadoğu ve Afrika ile ilgili çalışmaları ve raporlarında kültürel ve dini boyutların ön planda tutulması gerektiği söylemi Türkiye'nin kamu diplomasi faaliyetlerinde sıklıkla kullanılmaktadır (Eyigün, 2018, s.17-22).

Görüldüğü üzere, kamu diplomasisinin çok çeşitli kaynakları ve araçları bulunmakta olup; bu kaynaklar ve araçlar ülkelerin hedeflerine göre farklılık göstermektedir. Bununla birlikte devletler, kamu diplomasi faaliyetlerinde kullanacakları yöntemleri ve aktörleri

belirlerken sadece kendi hedeflerini değil; aynı zamanda hedef ülkenin özelliklerini de dikkate alarak hareket ederler (Gündoğdu, 2021, s. 82).

Kültür Diplomasisi

Kültür, toplumların geçmişleri ile gelecekleri arasında bir köprü görevi gören ortak inançlar, örf ve adetler, ideolojiler, tarih, gelenekler, semboller, edebiyat, sanat, eğitim ve popüler kültürü içeren toplum için anlam taşıyan bir dizi değer ve uygulamanın bütünü olarak kabul edilebilir. Ortak bir dil, ortak bir anı havuzu, ortak düşünme, akıl yürütme ve iletişim biçimi olarak görülen kültür uluslararası ilişkilerde önemli bir kavram olarak yer alır (Gündoğdu, 2021, s. 88).

Tarihten bu yana farklı halklar ve uluslar arasında var olan kültürel ilişkiler, kültürlerin birbirleri üzerinde, bazen kasıtlı ve bazen de farkında olmadan etkileri olmasına zemin hazırlamıştır. Bir ülkenin kültürü ve ideolojisinin cazibesıyla diğer ülkelerin onu takip edeceği öngörüsü ortaya konulmaktadır. Bir ülkenin kültürel evrenselliği ve uluslararası davranışları düzenlemek için normlar, kurallar ve rejimler belirleme yeteneği, o ülkenin gücünün temel kaynaklarını oluşturur (Haneş ve Andrei, 2015, s. 33). Kültürel kaynaklar ve kültürel dönüşümün kolaylaştırılmasıyla uluslararası ortamın yönetilmesi ve aynı zamanda ülke politikalarının kültürel örneklerinin ihraç edilmesi kültürel diplomasi olarak tanımlanmaktadır. Kültürel diplomasi, kamu diplomasisinin temel taşıdır; çünkü bir ülkenin kendisine dair fikirleri en iyi şekilde kültürel faaliyetlerle temsil edilir. Kültürel diplomasi, bir ülkenin hükümetiyle yakından ilişkilidir ve dış politika hedeflerini gerçekleştirmek için olumlu bir imajın tanıtımına odaklanır (Cummings, 2009). Kültürel diplomasi, sert güce karşı bir yaklaşım olarak, kültür aracılığıyla değerleri ve fikirleri etkilemek aracılığı ile yumuşak gücün bir örneğidir. Bir ülkenin değerleri ve uygulamalarının anlamlandırıldığı bir bütün olan kültürü evrensel değerleri içeriyorsa ve ülke politikaları diğer ülkelerin paylaştığı değerlerin ve çıkarların teşvik edilmesine yardımcı oluyorsa, kamu diplomasisinde istenilen sonuçlara ulaşma olasılığı artar (Köselerli, 2017, s. 117).

Kültürel diplomasinin temel amacı, hedef kitleye mesajlar ileterek onların o kültüre ilgi ve merak duymasını ve gelecekte gelen siyasi mesajlara da olumlu bir yaklaşım sergilemelerini sağlamaktır. Kültürel ilişkiler, derin etkilere sahip olup itibar yönetimi açısından diğer yöntemlere göre daha inandırıcı bir şekilde yanlış algıları değiştirmenin en iyi yoludur. Kültürel diplomasi, modern dans eğitiminden modern siyaset eğitime kadar konferanslar, edebiyat, film endüstrisi ve tiyatro gibi geniş bir yelpazeyi kapsar (Özkan, 2015, s. 37). Değişim programları ve yabancı ülkelerdeki kültür dernekleri gibi araçlarla kültürel diplomasi kamu diplomasisinde kullanılır. Ülkeler, resmi olarak eğitim ve kültürel değişim programlarıyla iletişim kurabilirler. Değişim programları, diğer diplomatik ilişkiler gerilse bile sıklıkla devam eder. Fulbright ve Erasmus gibi değişim programları ile Fransız Kültür Merkezi, Alevi Enstitüsü ve British Council gibi farklı ülkelerdeki kuruluşlar kültürel diplomasi araçlarına örnek olarak verilebilir. Yapıcı bir diyalog kurulmasına ve ülkenin olumlu bir imajının oluşmasına izin veren çeşitli platformların ve fırsatların mevcut olduğu kültürel diplomasi, karşılıklı anlayışı geliştirmek için uluslar ve halkları arasında fikir, bilgi, sanat, dil ve kültürün diğer yönlerinin alışverişini içermektedir. Kültürel diplomasinin amacı, yabancı ulusun ekonomik ve politik hedeflere destek oluşturmak için ulusun idealleri ve kurumları hakkında bir anlayış geliştirmektir. Bu yolla kültürel diplomasi etkinleştirildiğinde, farklı ülkelerdeki yabancı kamuoyu cezbedilmektedir (Akli, 2012, s. 37).

Kültürün değeri, yabancıları bir ulusa çekme yeteneğidir. Kültürel diplomasi, toplum ve kültür tarafından geliştirilir; o toplumu ve kültürü dünyaya tanıtmaya yardımcı olur ve bu durum, diğerinin kültürü hakkında bilgi sahibi olmanın bir sonucudur. Kültürel faaliyetler bir ulusun en iyi özelliklerini gösterir. Kültürel diplomasi, bu kaynakları ve başarıları kullanarak ve onları yurt dışında tanıtarak uluslararası çevreyi yönetmeye çalışır. Kültürel ilişkiler, hükümet müdahalesi olmadan doğal olarak büyür. Hükümet kültür yaratmaz, ancak ülke kültürünü tanıtabilir. Ticaret, turizm, eğitim, iletişim, göç ve medya erişimi işletmeleri günlük kültürler arası karşılaşmalar geliştirir (Kim, 2015, s. 138).

Eğitim Diplomasisi

Kamu diplomasisinde eğitimsel faaliyetler de önemli bir rol oynamaktadır. Bu faaliyetler kapsamında birçok öğrenci, değişim programları sayesinde farklı ülkelerdeki üniversitelere giderek eğitimlerini sürdürebilmekte ve devletlerin veya özel kuruluşların sağladığı burslarla desteklenmektedir. Aynı şekilde, birçok akademisyen bilimsel yayımlar yapmakta, konferanslar ve seminerler aracılığıyla fikir alışverişinde bulunmaktadır. Yazarlar, gazeteciler ve diğer meslek gruplarından tanınmış kişiler, çeşitli amaçlarla düzenlenen kurslara katılmak için farklı seçeneklere sahip olmaktadır. Ayrıca, günümüzde "bilgi" de kamu diplomasisi açısından önemli bir araç olarak kabul edilmektedir (Karadağ, 2022, s. 69). 21. yüzyılda, süper güçler de dahil olmak üzere birçok ülke diplomasisi ve egemenliğini eğitim yoluyla genişletmiştir. Son yıllarda, uluslararası ilişkilerin gelişmesinde eğitim ve kültürel değişim önemi, "yumuşak güç" terimiyle tanımlanmıştır. Yumuşak güç, saldırganlığı kullanmak yerine fikirlerin ve kültürün gücüne dayanarak insanların etkileşimini ve tutumunu etkilemeye yönelir. Yükseköğretim, geleneksel diplomasisi yaklaşımlarından daha fazlasını başarabilen ideal bir yumuşak güç aracıdır (Peterson,2014, s. 4).

Eğitim diplomasisi, dünya çapında dış ilişkiler yürütmek amacıyla kamu diplomasisi uygulamaların önemli bir araç olarak kabul edilmiştir. Yumuşak güç aracı olarak bilinen kamu diplomasisi, ülkelerin ulusal çıkarlarını genişlettiği, başkalarının tutumlarını şekillendirmeye ve davranışlarını kontrol etmeye çalıştığı modern bir olgudur (Çankaya ve ark, 2015, s. 890). Eğitim değişimleri ve burslar, yumuşak güç stratejilerinin önemli katkıda bulunan unsurları olmuştur ve küresel diplomasinin ayrılmaz bir parçasıdır. Eğitim diplomasisi aracılığıyla uluslar, ulusal politik hedeflerin ve arzuların ilerlemesini beklemekte ve nihayetinde bölgenin ekonomik büyümesine ve yatırımına öncülük etmektedirler. Eğitim diplomasisi, uluslararası alanda hem karşılıklı fayda sağlayan hem de karşılıklı ilişkiler için etkili bir araçtır (Khan ve ark., 2020, s. 5). Uluslararası öğrencilere eğitim fırsatları sunmak, birçok ülke tarafından yumuşak güç hedeflerine ulaşmanın önemli bir yöntemi olarak görülmektedir. Sadece büyük güçler değil, küçük ülkeler de eğitimi diplomatik bir araç olarak kullanarak hükümetlerinin ulusal çıkarlarını ve diğer ülkelere karşı kimliklerini ve güvenlerini güçlendirmelerine yardımcı olacağına inanmaktadırlar. Ekonomik ve askeri olarak güçlü olsunlar veya olmasınlar, ülkeler, eğitim diplomasisini kullanarak ülkenin sosyoekonomik sektöründe gelişme sağlamayı amaçlar. Ülkeler, egemenliklerini ve ulusal çıkarlarını geliştirmek için, diplomasisi ve hakimiyet uygulamaları dahilinde eğitim aracılığıyla etki alanlarını genişletmişlerdir. Sömürgecilik dönemi boyunca eğitim, yerel halkları etkilemek isteyenler için temel bir araç olmuştur. Sömürgecilik sonrası dönemde ise, eğitim hala ulusal etki alanının genişlemesi için önemli bir rol oynamaktadır (Lindsay, 1989, s. 430). Değişim programları, yükseköğretim aracılığıyla ilerletilen kamu diplomasisinin mükemmel örnekleridir. Temel hedefi, insanlar ve uluslararası alanda karşılıklı anlayışı geliştirmektir ve programlar her zaman hükümet ve halk arasında oluşturulan yumuşak gücün bir karışımı olmuştur aracıdır (Peterson,2014, s. 4).

Eğitim diplomasisi, ülke-ülke ilişkilerinin yerini kurum-kurum ilişkilerine bıraktığı ve farklı aktörlerin de dahil olduğu bir döneme doğru hızla ilerlemektedir (Akli, 2012, s. 35). Bu durum, eğitim diplomasisinin alıcı tarafındakiler için daha karmaşık hale gelmesine neden olmaktadır. Günümüzde hükümetler uluslararası alanda tek aktör olmaktan çıkarak, üniversitelerin ve yükseköğretim kurumlarının sınır ötesi faaliyetlerini diplomatik uygulamalarının önemli bir parçası olarak görmekte; kurumlar ise giderek kendi stratejileri ve motivasyonları doğrultusunda egemenlik sınırlarını aşarak faaliyet göstermektedirler (Ferreira de Lima Jr, 2007, s. 238).

Eğitim diplomasisi, bilgi ve becerilerin paylaşılmasını teşvik ederek, öğrenci ve öğretmen değişim programları, ortak araştırma projeleri ve akademik iş birliği gibi faaliyetlerle uluslararası alanda iş birliği ve diyalogu teşvik eder. Bu süreçte, kültürel çeşitlilik ve farklı perspektiflerin önemi vurgulanır ve karşılıklı anlayışın geliştirilmesine katkıda bulunulur (Khan ve ark., 2020, s. 6).

Sonuç olarak, eğitim diplomasisi küresel düzeyde etkili bir araçtır. Eğitim, ülkeler arasında anlayışı artırmak, kültürel bağları güçlendirmek, insanlar arasında iletişimi teşvik etmek ve uzun vadeli iş birliği fırsatları yaratmak için önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim diplomasisi, uluslararası ilişkilerde barışçıl çözümler bulmayı desteklerken, ülkelerin itibarını ve etkisini artırma potansiyeline sahiptir (Bobotsi, 2021, s.7).

KAMU DİPLOMASİSİ ARACI OLARAK ERASMUS PROGRAMI

Kamu diplomasisi, dış politika ve hedefleriyle farklı noktalarda örtüşen birbirinden farklı faaliyetleri içeren bir alandır. Değişim programları ise katılımcıların kişisel gelişimiyle ilgili olduğundan bu faaliyetler arasında ilgi çekici bir örnektir. Değişim deneyimi, kişiye özel olduğu için diplomatik belgelerde ve kamusal alanda genellikle yeterince önem verilmez. Bireyler arası etkileşim, genellikle küresel bağlantıların arasında kaybolur ve değeri sorgulanır. Bu nedenle, kamu diplomasisi araştırmacıları değişimlerle ilgilenmekten kaçınırlar, çünkü sonuçları net bir şekilde belirlemek için gerekli verilere ulaşmak zordur (Scott-Smith, 2009, s. 52).

Küreselleşme, hem eğitim hem de uluslararası ilişkiler üzerinde çok etkili olmuş ve eğitime yeni boyutlar kazandırmıştır. Eğitim, sadece öğrencilerin ve bilim insanlarının bilgi arayışında sınırları aşarak dünyayla ilişki kurmasının ötesine geçmiş; öğrenciler ve bilim insanları diplomasi aktörleri olarak kabul edilmiştir. Eğitim, devlet merkezli bir diplomasi yaklaşımının ötesine geçerek, çağdaş ve çok aktörlü bir diplomatik düzene doğru yeni bir zemin oluşturmaktadır (Ferreira de Lima Jr, 2007, s. 233). Uluslararası ilişkilerde etkisi olan ulusal ve bölgesel dernekler, eğitim kurumları, vakıflar, öğrenciler ve hatta öğretim üyeleri gibi paydaşları içeren eğitim, bu alanda önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim kurumları, köprüler kurma ve güven inşa etme amacıyla kullanılmış; bunlar ekonomik ve jeopolitik çıkarlar açısından olumlu sonuçlar vermiştir. Akademik hareketlilik ve bilimsel iş birlikleri, eğitim alanlarının tamamında, elde edilen bilginin üretilmesi, yayılması ve değişimi yoluyla uluslararası ilişkilerin güçlendirilmesine katkıda bulunmaktadır. Eğitim, geniş ve birbirine bağlı alanlarla diplomatik süreçleri iç içe geçirmektedir. Bilginin ekonomik büyüme ve sosyo-kültürel gelişme için itici güç olduğu kabul edildiğinden, eğitim uluslararası ilişkilerde ülkelerin konumlarını ve etkilerini ilerletmelerine yardımcı olur (Kim, 2015, s. 136). Ayrıca, kamu diplomasisi, yabancı halklarla etkili iletişim kurmak için yapılan sistemli bir faaliyet alanıdır ve eğitim aracılığıyla bu alan etkili bir şekilde kullanılmaktadır. Dahası, eğitim ve diplomasi, ulusal devletin yapıları ve çıkarlarıyla sıkı bir şekilde ilişkilidir; her ikisi de uluslararası toplumda daha geniş bir paylaşım arzusunda (Maluki ve Waithaka, 2016, s. 2).

Eğitim kanalı aracılığıyla gerçekleştirilen kamu diplomasisinin büyük bir kısmı, eğitim değişimleri şeklinde gerçekleşmektedir. Bu değişimlerde, öğrenci ve sağlayıcı olmak üzere her iki tarafın da fayda sağlayacağı bir öğrenme deneyimi bulunmaktadır. Değişimler, temelinde karşılıklı anlayışın önemli olduğu, diğer insanların bakış açılarının daha iyi anlaşılması ve takdir edilmesinin olası çatışma kaynaklarının azalmasına katkı sağladığı prensiplerine dayanarak, yurt dışında olumlu kamuoyunun gelişmesini desteklemektedir (Çankaya ve ark., 2014, s. 890).

Değişimler, zaten belirli bir kültürel yakınlığın olduğu durumlarda anlayışı ve güveni artırır. Eğitim kurumları, eğitim değişimleri aracılığıyla teknik uzmanlık ve bilgi paylaşımından yararlanabilir, akademik alanda karşılaştırmalı araştırmalar ve eğitim için çalışırken, hükümetler bu değişimleri diplomatik amaçlarla yabancı ülkelerde eğitim gören kişileri etkileyerek kullanabilirler. Kültürel etkinlikler ve önemli ulusal günler, yabancı öğrencileri davet ederek yabancı öğrencilerle etkileşimde bulunmanın iyi bir yolunu oluşturabilir ve karşılığında yabancı öğrenciler, ev sahibi ülke hakkında daha fazla ve olumlu bilgi edinebilirler (Çankaya ve ark., 2014, s. 889). Yabancı öğrencilerin ülkelerine geri döndüklerinde, buldukları ülkeler hakkında diğerlerini ve hatta hükümetlerini daha olumlu bir tavır sergilemeye yönlendirmeleri daha olasıdır. Hükümetler, vatandaşlarının yurt dışında eğitim gördüğü süre boyunca ve hatta sonrasında da etkili bir şekilde faydalanarak diplomatik amaçlar için kullanabilirler. Yabancı ülkelerde, öğrenciler, kendi ülkelerinin iyi niyet elçileri olarak değerlendirilebilir ve ana vatanlarının iyi bir imajını yansıtabilirler. Yurt dışında eğitim gören öğrenciler, öğrenci elçileri olarak kültürel

diplomasi alanında aktif bir rol oynayabilirler. Bu rolün, kültürel diplomasi alanında önemi henüz tam olarak anlaşılammış olsa da, yükseköğretim kurumlarının uluslararası program ofisleri öğrencilerin taşıdığı bu gücün farkındadır. Bu öğrenciler, çeşitli kültürlerden insanlarla iletişim kurma kavramını pratikte uygularlar. Daha spesifik olarak, öğrenciler için üç yumuşak eylem stratejisi üzerinde durulmaktadır: Ev sahibi ülkenin insanlarını dinlemek; kendi ülkeleri hakkındaki olumsuz algıları kırmak ve yabancı dillerde konuşmak (Akli, 2012, s.39). Bu yumuşak eylemler aracılığıyla, yurt dışında eğitim gören öğrenciler yumuşak becerilere sahip olur ve kültürel diplomasiyi teşvik ederler. Kültür elçisi öğrenciler, kendi ülkelerini yurt dışında temsil ederler ve bu nedenle rolleri, ev sahibi ülkenin üyelerine ana vatanları hakkında daha doğru bir görüntü iletmek ve oradaki insanların anavatanları hakkında sahip olabilecekleri olumsuz algıları yıkmaktır. Böylelikle, kültür ve eğitim aracılığıyla birbirleriyle ilişkiler kurabilir; geliştirebilir ve sürdürülebilirler. Bu yeni durum, geleneksel olarak elçiliklerde ve kordiplomatikte yoğunlaşan yumuşak güçten öğrencilerin yumuşak eylemine doğru bir kaymaya neden olmuştur. Yurt dışında eğitim gören öğrenciler, bugünün yeni gayri resmi kültürel diplomatlarıdır (Scott- Smith, 2009, s. 53).

Kamu diplomasisinde, uluslararası eğitim alanındaki değişim programları, bir ülkenin imajını olumlu bir çerçeve içinde geliştirmek ve dış politikasını şekillendirmek için kullanılan en önemli yollardan biridir. Farklı ülkelerin insanları arasında doğrudan temas yoluyla sürekli algılar oluşturulabilir. Eğitim alanındaki uluslararası değişim programlarında, değişim öğrencileri tarafından kurulan kişisel temaslar aracılığıyla algı değişimi sağlanabilir. Ülkeler, uyguladıkları değişim programlarıyla diğer ülkelerin kamu çıkarlarını kendi ulusal çıkarları doğrultusunda bilgilendirme, şekillendirme ve yönlendirme çabası içinde olan eğitim alanındaki faaliyetlerle kamu diplomasisinin bir parçasını oluşturmaktadır. Uluslararası öğrenci dolaşımı, karşılıklı anlayışı, iş birliğini ve kültürler arası dayanışmayı teşvik ederek küresel barışa katkıda bulunan önemli bir kamu diplomasisi aracı olarak kabul edilmiştir (Tutar ve Hyams Ssekasi, 2021, s. 67). Eğitim modern dünyanın birçok yerinde refah, barış ve güvenliğin anahtarı olarak görülmektedir. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde, eğitilmiş bir nüfusa sahip toplumların daha az çatışmaya sahip olduğu ve daha barışçıl ve anlamlı bir şekilde etkileşimde bulunduğu bilinmektedir. Bu nedenle, eğitim her kültürden ve arka plandan insan tarafından benimsenir ve farklılıkları ne olursa olsun, eğitim yerel ve uluslararası düzeyde birleştirici bir faktör olarak işlev görür. Eğer iyi planlanırsa, eğitim uluslararası eğitim ve değişimler aracılığıyla kurulan ilişkiler ve bağlantılarla uyumlu bir şekilde çeşitli hedefleri takip etmek için kullanılabilir; bunlardan en önemlisi, ülkelerinin yurt dışında olumlu bir imajını oluşturmaktır (Özkan, 2015, s. 36).

Kamu diplomasisinin uzun vadeli boyutunda, çeşitli araçlar kullanılarak kalıcı ilişkiler oluşturmak mümkündür. Eğitim, değişim programları, burslar, seminerler, konferanslar, gerçek ve sanal ağlar ile medya kanalları, anahtar kişilerle etkileşim kurmayı sağlar. Bu sayede bir ülkenin tanınırlığı artar ve insanlar eğitim, bilim, turizm, yatırım ve siyasi iş birlikleri için o ülkeye yönelir. Kamu diplomasisi faaliyetleri, olumlu bir imaj oluşturma yanı sıra iş birliklerini artırarak ülkenin kamu diplomasisi araçlarının gelişimine katkı sağlar. Eğitim, bilim ve turizm gibi araçlar, kamu diplomasisi faaliyetlerinde önemli rol oynar ve yaygın olarak kullanılır. Burslar, ziyaretler ve değişim programları ise temelli ilişkiler kurmanın en etkili yöntemlerindendir (Özel, 2021, s. 950).

Uluslararası ilişkilerin en önemli yönü sosyal ve maddi olmayan yönüdür. Uluslararası ilişkilerin temel unsurları bu teorik çerçevede sosyal olarak inşa edilir. Bu nedenle kamu diplomasisi, hükümet politikaları için uygun bir ortam yaratmayı amaçlayan uzun vadeli ilişkilerin oluşturulmasına dayanır. Uluslararası eğitim, bu çerçevede önemli bir yer alır çünkü kalıcı ortaklıklar ve ilişkiler oluşturur; yabancı politikaların oluşturulması ve uygulanması için iyi bir zemin sunar. Eğitim değişimleri aracılığıyla, bireyler ve uluslararası fikirlerin paylaşımı için iyi bir platform oluşturulur ve uzun vadede kalıcı ortaklıklar meydana gelir (Waithaka ve Maluki, 2016, s. 2). Bununla birlikte kamuoyuna sürekli olarak kendi ülkelerinin durduğu noktayı ve dünya ile paylaştıkları değerleri hatırlatarak ve ikna ederek, hükümetlerin dış politikalarını uygulamaları için uygun bir ortam yaratılır. Uluslararası eğitimin, karşılıklı etkileşim ve karşılıklılığa vurgu yaparak

insanları, kurumları, ağları ve sonuç olarak ulus devletleri birbirine bağlama, ilişki kurma, paylaşma ve iş birliği yapma imkânı sağladığı kabul edilmektedir. Aynı zamanda, küreselleşen dünyanın genişleyen teknoloji platformlarıyla uyum içinde kalma olanağı sunar. Diğer kamu diplomasisi araçlarına göre daha yavaş olsa da, eğitim programları bir görüş veya davranış biçimi yerine bir yaşam tarzını yayma amacına yöneliktir ve hedefler daha ilerleyici ve uzun vadeli olarak gerçekteştirilir (Waithaka ve Maluki, 2016, s. 3). Ayrıca, öğrenciler ve aileleri, ev sahibi aileler, refakatçiler, program personeli ve dolaylı olarak programa katılan diğer kişiler gibi daha fazla aktör dahil edilir. Eğitim değişimleri aracılığıyla kurulan bağlar ve ilişkiler sayesinde, uluslar yabancı öğrencilerden olumlu bir izlenim kazanmaya devam eder ve bu öğrenciler ileride hükümetlerini politik olarak etkileyebilir. Çoğu uluslararası öğrenci, ev sahibi ülkelerine karşı daha büyük bir takdirle ülkelerine döner ve bu takdiri ailelerine ve bağlantılarına yansıtır. Bir ülke ile misafirler arasında ortak paylaşılan fikirler ve değerlerle kolay iş birliği sağlanabilir, çünkü misafirlerin ülkelerinde pozitif bir şekilde tanıtılan ülkenin diş politika ve ticaret hedeflerini gerçekteştirme şansı artar (Manners ve Whitman, 2013, s. 197).

Eğitim değişimleri, bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde gerçekte bir katılımı teşvik eder. Uluslararası eğitim değişimleri, müzakere açısını da getirir; resmi olarak olmasa da, aktörleri bir alışveriş ilişkisine dâhil eder. Müzakereler, diplomaside önemli ve temel bir bileşendir. İyi bir kamu diplomasisi aracı, tüm aktörlerin kültürleri, tutumları ve davranışları anlamasını, ilişkileri kurmasını ve yönetmesini, düşünceleri etkilemesini ve çıkarlarını ve değerlerini ilerletmek için eylemlerini harekete geçirmesini sağlayabilecek bir araç olmalıdır. Bu karşılıklılık, uluslararası eğitim değişimlerinde görülebilir; uluslararası eğitim, bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde iş birliğini mümkün kılan bir araçtır. Aynı zamanda büyük bir yumuşak güç potansiyeline sahiptir. Ian Manners ve Richard Whitman'ın da belirttiği gibi, kamu diplomasisi yalnızca ne yaptığımızı veya yapmak istediğimizi değil, aynı zamanda kim olduğümüzü ve neyi temsil ettiğimizi de yansıtmalıdır (Manners ve Whitman, 2013, s.184). Eğitimsel değişimler aracılığıyla, aktörlerin yaşamlarını etkileyen konularda karşılıklı bir katılım söz konusudur. İlerici ve hırslı hükümetler, dünya pazarında önemli olan yenilikçi ve teknoloji odaklı ekonomilere uyum sağlamak için eğitim sistemlerini geliştirmeye dikkat etmelidir. Ayrıca, uluslararası eğitim bilimsel standartlara uyumlu olmalı, böylece yetenekli yabancı öğrenciler için küresel olarak rekabetçi ve cazip olabilmelidir (Kim, 2015, s. 138).

Dünya genelinde ülkeler, uzun yıllardır eğitimsel değişim programlarını insanlar ve uluslararasıda karşılıklı anlayışı geliştirmek ve sonuç olarak yumuşak güç oluşturmak amacıyla kullanmaktadır. Bunlar arasında Amerikan Fulbright programları, Birleşik Krallığın British Council'i, Almanya'nın Deutscher Akademischer Austausch Dienst'i ve Avrupa Komisyonu'nun Erasmus Programı gibi benzer misyonlara sahip programlar bulunmaktadır. Asya'dan örnekler arasında Çin'in Konfüçyüs Enstitüleri ve ASEAN bölgesi ülkeleriyle eğitim iş birliğini teşvik etmek için kurulan Malezya merkezli yeni bir ajans bulunmaktadır. Bu eğilim, ekonomik ve askeri gücü olsun ya da olmasın birçok ülkede giderek daha fazla kabul görmektedir. Birçok ülke, eğitim programlarıyla kısa ve uzun vadeli sosyo-ekonomik gelişmeleri için uygun koşullar yaratmak amacıyla uluslararası sahnede pozisyonlarını güçlendirmeyi hedeflemektedir (Waithaka ve Maluki, 2016, s. 5).

Küreselleşen dünya düzeninde ortak sorunları ele almak ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etmek için küresel işbirliği büyük önem taşımaktadır. Erasmus Programı, uluslararası eğitim ve öğrenim deneyimi yaşamış bireylerin arasında bir ağ oluşturarak bu sürece katkıda bulunur. Bu ağ aracılığıyla katılımcılar, profesyonel bağlantılar kurar, projelerde işbirliği yapar ve sınırların ötesinde bilgi paylaşımında bulunur. Bu tür işbirlikleri, en iyi uygulamaların paylaşılmasını, yenilikleri teşvik eder ve dünya genelinde toplumların ilerlemesini sağlar (Altuntaş, 2021, s. 67).

Erasmus Programı, bir ulusun başkalarını zorlama yerine çekim ve ikna yoluyla etkileme yeteneği olarak literatüre geçen "yumuşak güç" kavramının en başarılı örneklerinden biridir. Avrupa Birliği'nin eğitime ve kültürler arası değişime yatırım yapması, eğitim, çeşitlilik ve uluslararası işbirliğinin bir savunucusu olarak itibarını arttırdığı düşünölmektedir. Program aracılığıyla kazanılan olumlu deneyimler ve kalıcı bağlantılar,

Avrupa Birliği'nin küresel sahnede olumlu bir imaj oluşturmaya yardımcı olur (Budak ve Terzi, 2021, s. 242).

Erasmus Programı, öğrencilerin, öğretmenlerin ve personelin yurt dışında eğitim, öğretim veya çalışma deneyimi yaşamasına olanak sağlar. Bu sayede farklı kültürlerle doğrudan etkileşime geçen katılımcılar, kültürel farklılıkları anlama ve değerlendirme becerilerini geliştirir. Bu etkileşimler, insanlar arasında dostluklar ve bağlantılar kurulmasına yardımcı olur ve kültürel anlayışın artmasını sağlar. Program, katılımcı ülkeler arasında akademik ve kurumsal iş birliği sağlayarak diplomatik ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunur (Bobotsi, 2021, s. 5). Üniversiteler, eğitim kurumları ve kuruluşlar arasındaki ortak projeler ve ağlar, ülkeler arasındaki iletişimi ve iş birliğini artırır. Bu iş birliği sayesinde, katılımcı ülkeler arasındaki ilişkiler güçlenir ve daha geniş bir diplomatik ağ oluşur. Yurt dışından gelen öğrencilere ve profesyonellere AB içinde eğitim ve deneyim fırsatı sunarak AB'nin uluslararası imajını olumlu yönde etkiler. Program, AB'nin değerlerini ve taahhütlerini sergileyerek AB'nin açık, kapsayıcı ve ilerici bir bölge olduğunu gösterir. Bu da AB'ye olan olumlu algının yayılmasını sağlar ve küresel platformlarda etkin bir şekilde temsil edilmesine katkıda bulunur. Üniversiteler, araştırma kurumları ve iş dünyası arasındaki iş birliğini teşvik eder. Bu iş birliği, yeni fikirlerin, inovasyonların ve en iyi uygulamaların paylaşılmasını sağlar. Ortak projeler ve araştırmalar yoluyla bilgi transferi gerçekleşir ve ülkeler arasında teknoloji ve bilimsel gelişim paylaşılır (Brandenburg, 2014, s. 105). Bu da katılımcı ülkeler arasındaki iş birliğini artırır ve bilgi ekonomisine katkıda bulunur. Sürdürülebilir kalkınma ve toplumsal katılım alanında projeleri destekleyerek kamu diplomasisine yardım eder. Program, katılımcı ülkeler arasında ortak çalışmalar yoluyla çevre koruması, sosyal adalet, dezavantajlı grupların dahil edilmesi gibi konularda iş birliği sağlar. Bu projeler, toplumların refahını artırmak için çözümler üretilmesine ve katılımcı ülkeler arasında ortak vizyon oluşturulmasına yardımcı olur (Demir ve Demir, 2009, s. 97). Bu özellikler, Erasmus Programı'nın kamu diplomasisi açısından ne kadar önemli bir araç olduğunu göstermektedir. Program, kültürel anlayışı artırır; diplomatik ilişkileri güçlendirir; uluslararası iş birliğini teşvik eder ve AB'nin uluslararası imajını yükseltir (Dolapçioğlu ve Girişken, 2022, s. 301). Ayrıca, Erasmus Programının uzun vadeli faydaları, bireysel katılımcıların ötesine geçmektedir. Programın katılımcıları genellikle uluslararası işbirliğinin elçileri haline gelir, deneyimlerini kişisel ve mesleki hayatlarında açıklık, hoşgörü ve işbirliği değerlerini yaymak için kullanır. Bu katılımcılar çeşitli alanlarda etkili pozisyonlara geldikçe, uluslararası diyalog, kültürler arası değişim ve eğitimin kamu diplomasisinin önemli unsurları olarak önceliklendirilmesine zemin hazırlar. Erasmus Programı, anlayışı, işbirliğini ve uluslararası ilişkilerde iyi niyeti teşvik etme konusundaki kamu diplomasisinin gücünü etkileyici bir şekilde göstermektedir. Bireylere farklı kültürleri deneyimleme, uluslararası diyalogu teşvik etme ve küresel ağlar oluşturma imkanı sunarak, program daha bağlantılı ve uyumlu bir dünyaya katkıda bulunur. Erasmus+ Programı, genişlemeye ve gelişmeye devam ettikçe, bir kamu diplomasisi aracı olarak etkisinin sürmesi olasıdır (Sancak, 2009, s. 81).

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Her ülkenin kendi çıkarları için farklı araçlarla geleneksel diplomasiyi benimsemesi açık bir şekilde gereklidir. Bütün uluslar, yabancı ticareti gerçekleştirmek, politikalara etki etmek, çatışmaları çözmek, toplumsal güvenliği sağlamak ve daha iyi bir dünya yaratmak için diplomasiyi kullanmaktadır. Dünya genelinde birçok ülke ise, diplomatik ilişkilerini resmi ve resmi olmayan şekillerde geliştirmek için akademik değişimlerden faydalanmaktadır. Değişim programları aynı zamanda, özellikle hedef kitleye yönelik olarak, olumlu imajlarını dünyaya yansıtmının, kültürü tanıtmının ana yaklaşımlarından biridir. Avrupa Birliği ise özellikle birçok projeyi yürüttüğü ülkelere yönelik eğitim bursları sayesinde bu alanda en başarılı uygulayıcılardan biridir.

Dış politika açısından, akademik değişimlerin her iki tarafın da dış politikalarını olumlu bir şekilde etkilediği ve destek verdiği görülmektedir. Özellikle, yükseköğretim değişimleri bir ülkenin hedef ülkedeki dış politikasını iletmesine önemli ölçüde yardımcı olmaktadır. Bunun yanı sıra, Avrupa Birliği, kamu diplomasisinde hükümet dışı unsurları kullanma ve yabancı halklarda Avrupa hakkında olası yanlış yorumları ortadan kaldırmak için

uygun bir Avrupa anlayışını sunma konusuna giderek daha fazla ilgi duymaktadır. Avrupa, eğitim ve kültürel diplomasi aracılığıyla yumuşak gücü uygulamada etkin ve başarılıdır. Avrupalı öğrenciler, dünya genelinde yabancı ülkelerde öğrenim görüp uluslararası değişime katılan en büyük öğrenci topluluklarından biridir. Bu nedenle, karar alıcıların, politik, ekonomik ve teknolojik hedeflerinin yanı sıra, etkisi yüksek olan bu değişim diplomasine akıllıca yatırım yapmaları önerilmektedir. Daha fazla yetenek ülkeye geldiğinde, teknolojik yeniliklerin kapıları da daha fazla açılır. Bunun yanı sıra, bir ülkenin tarihi, kültürü, gelenekleri ve çıkarları daha büyük ölçüde benimsenir.

Kamu diplomasisini uygulayan birçok ülke faaliyetlerini genişletmiştir. Bu durum, uluslararası öğrenci hareketliliğinin artmasına, farklı öğrenci değişim programlarının oluşturulmasına, kültürel etkileşimin oluşturulmasına, öğrencilerin ev sahibi ülkenin perspektiflerini genişletmelerine ve görünür engellerin kaldırılmasına yol açmaktadır. Kamu diplomasisini ve ulusal çıkarları tanıtmada başarılı olmak için ülkelerin geleneksel iletişim yöntemlerine bel bağlamak yerine güçlü ve etkili iletişim kanallarına sahip olmaları gerekmektedir. Erasmus Programı, katılımcı ülkeler arasında uluslararası iş birliğini kolaylaştırarak ve kültürel anlayışı teşvik ederek kamu diplomasisi açısından önemli bir rol oynar. Bugün ve gelecekte, eğitimin kamu diplomasisindeki rolünün sürdürülmesini sağlamak ülkelerin karşılaşması muhtemel ana zorluktur. Başarılı öğrenci değişim programlarında, değer odaklı stratejik bir perspektifin benimsenmesi, hedeflenen bölgelere yoğunlaşma, etkili tanıtım ve bilgilendirme uygulamaları, gelecekte ülkelerinin karar verme mercilerinde görev yapabilecek adayların seçilmesi, kaliteli akademik eğitim yanında ülkenin siyasi, tarihi, sosyal ve kültürel birikiminin aktarıldığı sosyal programlar, öğrencilerin memnuniyetini sağlayacak maddi ve sosyal imkanların sunulması, aynı zamanda güçlü mezun ağlarının sürdürülmesi gibi faktörler dikkat çekmektedir.

Erasmus Programı'nın temel hedeflerinden biri, öğrenciler, eğitimciler ve personel arasında hareketlilik ve değişim fırsatlarını teşvik etmektir. Bireylere yurt dışında eğitim, öğretim veya çalışma imkânı sağlayarak Erasmus, kültürler arası diyalogu artırır ve karşılıklı anlayışı teşvik eder. Doğrudan etkileşimler ve farklı kültürel bağlamlarda deneyim kazanma sayesinde katılımcılar, ilk elden deneyim kazanır ve kültürler arası yetkinlikler geliştirir. Bu, ortak kimlik duygusu, iş birliği ve hoşgörü oluşturarak daha kapsayıcı ve barışçıl bir topluma katkıda bulunur.

Ayrıca, Erasmus eğitim kurumları, kuruluşlar ve katılımcı ülkeler arasında ağ oluşturma ve iş birliği için bir platform görevi görür. Bilgi, en iyi uygulamalar ve yenilikçi fikirlerin paylaşımını teşvik ederek Avrupa topluluğuna ait olma duygusu geliştirir. Bu iş birliği, diplomatik ilişkileri güçlendirir, ortaklıkları destekler ve araştırma, inovasyon ve politika geliştirme gibi çeşitli alanlarda iş birliğini teşvik eder.

Erasmus Programı ayrıca AB'nin dış ilişkilerine ve uluslararası imajına katkıda bulunur. AB dışındaki ülkelere gelen öğrencilere ve profesyonellere AB içinde öğrenme, eğitim veya çalışma imkânı sunarak Erasmus, yumuşak güç için bir araç görevi görür. AB'nin eğitim, uluslararası iş birliği ve küresel katılım konusundaki taahhüdünü sergiler. Erasmus katılımcılarının deneyimleri aracılığıyla, AB'ye yönelik olumlu algılar küresel olarak yayılır ve AB'nin açık, kapsayıcı ve ilerici bir bölge olarak olumlu bir imajının şekillenmesine yardımcı olur.

Erasmus Programı, uluslararası boyutu aracılığıyla AB dışındaki ülkelerle diyalog ve iş birliğini teşvik eder. Kapasite geliştirme projelerini, gençlik değişimlerini ve AB dışındaki ülkelerle stratejik ortaklıkları destekleyerek, karşılıklı anlayışı, bilgi transferini ve ortak sorun çözümünü sağlar. Bu iş birliği diplomatik bağları güçlendirir, ağlar oluşturur ve sürdürülebilir kalkınma, sosyal katılım ve gençlik alanındaki projelerin güçlendirilmesi gibi ortak zorluklarda iş birliğini teşvik eder.

Erasmus Programı, bireysel etkileşimler için en doğru zeminlerden biridir. Bu program geleceğin potansiyel yöneticilerini ev sahibi Avrupa ülkesini daha iyi anlamaya, mesleki ya da akademik eğitim almaya davet eder. Akademik değişim programları, kültürlerarası iletişimde oluşabilecek çeşitli engelleri aşarak yabancı akademisyenleri kültür elçilerine dönüştürmek için etkili bir araç haline gelebilir. Değişim programlarının farklı ülkeler ve

kültürler arasındaki karşılıklı anlayışı kolaylaştırmaya yardımcı olabileceği ve stratejik olarak bir kamu diplomasisi aracı olarak kullanılması gerektiği sonucuna ulaşılabilir. Uluslararası öğrencileri kültür taşıyıcısı olarak nitelendirerek kültürler arasındaki bu tür yüz yüze etkileşimlerin kültürel ve eğitimsel değişim programlarının önyargıları ve klişeleri azaltmada etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Erasmus Programı, kültürel anlayışı teşvik ederek, uluslararası iş birliğini kolaylaştırarak ve AB'nin olumlu bir imajını yansıtarak güçlü bir kamu diplomasisi aracı olarak hizmet verir. Hareketlilik fırsatları, ağ oluşturma platformları ve uluslararası boyutu aracılığıyla Erasmus, diplomatik ilişkileri güçlendirir, küresel katılımı teşvik eder ve daha kapsayıcı ve bağlantılı bir dünyaya katkıda bulunur.

İnsan odaklı olan burs ve değişim programları, uygulayıcı ülkelerin uzun vadede oluşturmak istedikleri algılara önemli katkı sağlayabilir. Ülkelerin eğitimdeki değişim programları, diğer ülkelerin kamuoyunu bilgilendirmeyi, şekillendirmeyi ve kendi ulusal çıkarlarına yönlendirmeyi amaçlayan kamu diplomasisi faaliyetlerinin bir parçasıdır. Bu programlar, ülkelerin varlıklarını ve değerlerini tanıma ve anlama açısından diğer toplumları bilgilendirme çabalarına katkıda bulunur. Ülkelerin kalıcı algıları, farklı ülkelerin halkları arasında doğrudan temas yoluyla oluşturulabilir.

Ayrıca, Erasmus Programının uzun vadeli faydaları, bireysel katılımcıların ötesine geçmektedir. Programın katılımcıları genellikle uluslararası işbirliğinin elçileri haline gelir, deneyimlerini kişisel ve mesleki hayatlarında açıklık, hoşgörü ve işbirliği değerlerini yaymak için kullanır. Bu katılımcılar çeşitli alanlarda etkili pozisyonlara geldikçe, uluslararası diyalog, kültürler arası değişim ve eğitimin kamu diplomasisinin önemli unsurları olarak önceliklendirilmesine zemin hazırlar. Erasmus Programı, anlayışı, işbirliğini ve uluslararası ilişkilerde iyi niyeti teşvik etme konusundaki kamu diplomasisinin gücünü etkileyici bir şekilde göstermektedir. Bireylere farklı kültürleri deneyimleme, uluslararası diyalogu teşvik etme ve küresel ağlar oluşturma imkanı sunarak, program daha bağlantılı ve uyumlu bir dünyaya katkıda bulunur. Erasmus+ Programı, genişlemeye ve gelişmeye devam ettikçe, bir kamu diplomasisi aracı olarak etkisinin sürmesi olasıdır.

KAYNAKÇA

- Akli, M. (2012). The role of study-abroad students in cultural diplomacy: Toward an international education as soft action. *International Research and Review*, 2(1), 32-48.
- Albayrak Jami, E. (2006). *Güvenlik ve barışı açıklamak: Realizm, uluslararası sistem ve değişim (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Altuntaş, B. (2021). *Bir kültürel diplomasi aracı olarak Erasmus Programı: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi örneği (Yüksek Lisans Tezi)*. Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Arslan, Y. (2014). *ABD ve İngiltere'de kamu diplomasisi uygulamalarının karşılaştırmalı analizi (Yüksek Lisans Tezi)*. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Aydemir, E. (2018). *Kamu diplomasisi*. İstanbul : Kalkedon Yayıncılık.
- Aytekin, C. E. ve Mikail, E. H. (2016). Rising Powers and globalization in structural realist sense. *Journal of Emerging Economies and Policy*, 1(1), 30-35.
- Baldwin, D. A. (2016). Power and international relations: A conceptual approach. https://www.academia.edu/5865073/Definition_of_Power_and_International_Relations_by_David_A_Baldwin, 15.01.2023.
- Barnett, M. and Duvall, R. (2005). Power in international politics. *International Organization*, 59(1), 39-75.
- Berridge, G. R. and Lloyd, L. (2012). *The Palgrave Macmillan dictionary of diplomacy*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

- Bilgin, P. and Eliş, B. (2008). Hard power, soft power: Toward a more realistic power analysis. *Insight Turkey*, 10(2), 5-20.
- Bobotsi, C. (2021). EU education diplomacy: Embeddedness of Erasmus+ in the EU's neighbourhood and enlargement policies. https://www.coleurope.eu/sites/default/files/research-paper/edp_3-2021_bobotsi_1.pdf, 19.04.2023.
- Brandenburg, U. (2014). *The Erasmus impact study*. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Budak, M. M. ve Terzi H. M. (2021). Scholarship programs as public diplomacy tool and implementations in Turkic council countries. *Journal of Social Sciences of the Turkic World*, (96), 229-253.
- Coşkun, B. B. (2012). Güvenlik sorunları ve kamu diplomasisi, *Kamu Diplomasisi içinde* (ss.51-62), Özkan, A., Öztürk, T.E., Tasam Yayınları, İstanbul.
- Cull, N. J. (2008). Public diplomacy: Taxonomies and histories. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 616(1), 31-54.
- Cummings, M. C. (2009). Cultural diplomacy and the United States government: A survey. <https://www.americansforthearts.org/sites/default/files/MCCpaper.pdf>, 22.12.2022.
- Çankaya, S., Kutlu, Ö. ve Cebeci, E. (2014). The educational policy of European Union. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 174, 886-893.
- Çevik, S. (2019). Reassessing Turkey's soft power. *Sage Journals*, 44(1), 50-71.
- Demir, A. ve Demir, S. (2009). Erasmus Programının kültürlerarası diyalog ve etkileşim açısından değerlendirilmesi (öğretmen adaylarıyla nitel bir çalışma). *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 95-104.
- Doğan, E. (2012). Kamu diplomasisinin sunduğu fırsatlar ve kısıtlar üzerine, *Kamu Diplomasisi içinde* (ss.85-110), ed. Özkan, A., Ersoy Öztürk, T., Tasam Yayınları, İstanbul.
- Dolapçioğlu, S. ve Girişken, M.C. (2022). Avrupa Birliği projeleri: Erasmus+ programı ve eylem planları. *Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(49), 296-317.
- Dunne, T. and Schmidt, B. (2019). Realism, in *The Globalization of World Politics*, (pp.162-183), eds. Baylis, J., Smith, S., Owens, P., Oxford Press, Oxford.
- Ekmekçi, F. (2011). Demokratik barış teorisi: Bir değerlendirme. *Uluslararası Hukuk ve Politika*, 7(26), 107-124.
- Ekşi, M. (2018). *Kamu diplomasisi ve AK Parti dönemi Türk dış politikası*. Ankara : Siyasal Kitabevi.
- Eren, E. (2017). Sivil toplumun dış politika inşasındaki rolü: Türk kamu diplomasisi örneği. *Ekonomi, Politika & Finans Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 36-49.
- Eyigün, C. (2018). Kamu diplomasisinde düşünce kuruluşlarının rolü: Seta örneği. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (3), 11-25.
- Ferreira de Lima Jr, A. (2007). The role of international educational exchanges in public diplomacy. *Place Branding and Public Diplomacy*, 3(3), 234-251.
- Gilboa, E. (2008). Searching for a theory of public diplomacy. *Sage Publications*, 616(1), 55-77.
- Gomichon, M. (2013). Joseph Nye on soft power. <https://www.e-ir.info/2013/03/08/joseph-nye-on-soft-power/>, 14.04.2023.

- Gurgu, E. and Cociuban, A. D. (2016). the role of public diplomacy in international relations in full process of globalization. *Annals of Spiru Haret University Economic Series*, 16(2), 125-141.
- Gündoğdu, S. (2021). *Türk dış politikasında yumuşak güç ve kamu diplomasisi: Kurumlar ve uygulamalar (2002-2013)*. Ankara : Nobel Akademik Yayıncılık.
- Hacıbektaşoğlu, A. ve Kodaman, T. (2022). Uluslararası ilişkilerde güç olgusu: Sert ve yumuşak güç. *Hakkari Review*, 6(2), 95-122.
- Haneş, N. and Andrei, A. (2015). Culture as soft power in international relations. *International conference Knowledge-Based Organization*, 21(1), 32-37.
- Helmets, H. (2016). Public diplomacy in early modern Europe: Towards a new history of news. *Media History*, 22(3-4), 401-420.
- Hukil, S. (2015). Is public diplomacy inherently a manifestation of 'soft power'?. *Glendon Journal of International Studies*, 8(1-2), 1-21.
- Kalın, İ. (2011). Soft power and public diplomacy in Turkey. *Perceptions: Journal of International Affairs*, 16(3), 5-23.
- Karabulut A. ve Değer, F. (2015). Uluslararası ilişkilerde güvenlik kavramı ve realist yaklaşıma genel bakış. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 70-79.
- Karadağ, Haluk. (2022). Uluslararası İlişkilerde Yeni Bir Boyut Kamu Diplomasisi, Ankara : Nobel Yayıncılık.
- Kaviani, R. (2017). The concept of power in international relations. *International Journal of Political Science*, 7(2), 29-36.
- Keyik M. ve Erol, M. S. (2019). Realizme göre güç ve güç dengesi kavramları. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 12-49.
- Khan, M. M., Ahmad, R. and Fernald, L. W. (2020). Diplomacy and education: A systematic review of literature. *Global Social Science Review*, 5(2), 1-9.
- Kim, J. (2015). Public relations and Public Diplomacy in cultural and educational exchange programs: A coorientational approach to the Humphrey Program. *Public Relations Review*, 42(1), 135-145.
- Köselerli, B. B. (2017). The usage of new media in cultural diplomacy: A case of Turkey. *European Journal of Multidisciplinary Studies*, 2(6), 115-120.
- Köksoy, E. (2021). Türkiye’de kamu diplomasisi akademik literatürü üzerine bir inceleme. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 19(38), 631-684.
- Kurtuluş, B. (2015). Türkiye'nin kamu diplomasisinde sivil toplum kuruluşlarının rolü: İnsani yardım kuruluşları ve insani diplomasi perspektifi, *Türk Dış Politikası ve Kamu Diplomasisi* içinde, (ss.185-214), Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Leonard, M. (2002). Diplomacy by other means. *Foreign Policy*, 132, 48-56.
- Leonard, M., Stead, C. and Smewing, C. (2002). *Public Diplomacy*. London : The Foreign Policy Center.
- Lindsay, B. (1989). Integrating international education and public diplomacy: Creative partnerships or ingenious propaganda?. *Comparative Education Review*, 33(4), 423-436.
- Manners, I. and Whitman, R. (2013). Normative power and the future of EU public diplomacy in *European Public Diplomacy*, (pp. 183-203), eds. Cross, M. K. D., Melissen, J., Palgrave Macmillan, New York.

- Mengshu, Z. (2020). A brief overview of Alexander Wendt's constructivism. <https://www.e-ir.info/2020/05/19/a-brief-overview-of-alexander-wendts-constructivism/>, 22.12.2022.
- McGlinchey, S. and Gold, D. (2022). Constructivism. <https://www.e-ir.info/pdf/97606>, 30.03.2023.
- Michalski, A. (2005). The EU as a soft power: The force of persuasion, in *The New Public Diplomacy Soft Power in International Relations*, (pp.124-141), ed. Melissen, J., Palgrave Macmillan, London.
- Nossel, S. (2004). Smart power. *Foreign Affairs*, 83(2), 131-142.
- Nye, J. S. (2009). Get start combining hard and soft power. *Foreign Affairs*, 88(4), 160-163.
- Nye, J. S. (2020). *Yumuşak güç*. Ankara: BB101 Yayınları.
- Oktay, E. G. (2012). NATO'nun dönüşümü ve kamu diplomasisinin artan rolü. *Uluslararası İlişkiler*, 9(34), 125-149.
- Ovalı, A. Ş. (2020). Türkiye-ABD ilişkilerinde Twitter diplomasisi. *Uluslararası İlişkiler*, 17(65), 23-45.
- Öğün, M. N. ve Aslan, M. (2014). Change in conceptualization of power. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 88-113.
- Özdemir, H. (2008). Uluslararası ilişkilerde güç: Çok boyutlu bir değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63(3), 113-144.
- Özel, M. (2021). Eğitim diplomasisi bağlamında uluslararası değişim programları: Erasmus+ programı örneği. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 11(3), 943-966.
- Özkan, A. (2015). Strategic practices of public diplomacy policies in educational field and Turkey's potential for cultural diplomacy. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 176, 35-43.
- Peterson, P. M. (2014). Diplomacy and education: A changing global landscape. *International Higher Education*, (75), 2-5.
- Rana, K. S. (2011). *21st century diplomacy: A practitioner's guide*. London: Publisher Continuum.
- Sancak, A. (2009). *Kültürlerarası diyalog açısından öğrenci değişim programları-Erasmus örneği (Yüksek Lisans Tezi)*. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Sancar, G. A. (2012). *Uluslararası halkla ilişkiler yöntemi olarak kamu diplomasisi: Türkiye için bir model önerisi (Doktora Tezi)*. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Scott-Smith, G. (2009). Exchange programmes and public diplomacy, in *routledge handbook of public diplomacy*, (pp.50-56), eds. Snow, N., Taylor, P., Taylor&Francis, New York.
- Sevin, E. (2017). *Public Diplomacy and the implementation of foreign policy in the US, Sweden and Turkey*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Theys, S. (2018). Introducing constructivism in international relations theory. <https://www.e-ir.info/2018/02/23/introducing-constructivism-in-international-relations-theory/>, 02.05.2023.
- Tokatlı, S. G. (2022). Klasik realizm ve neorealizm kuramının incelenmesi: Devlet kavramına yönelik analiz. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(21), 122-141.

- Tuna, F. (2021). Kamu diplomasisinde sivil toplum kuruluşlarının rolü. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 1-12.
- Tutar, Y. and Hyams-Ssekasi, D. (2021). Examining the role of education in public diplomacy. *Journal of Global Politics and Current Diplomacy*, 9(1), 63-70.
- URL-1, 2020. <https://kualiafelsefedergisi.com/2020/06/uluslararası-iliskilerde-siyasi-realizm-stanford-felsefe-ansiklopedisi/>, 17.03.2023.
- URL-2, 2006. <https://www.princeton.edu/~starr/articles/articles07/Starr-Liberalism-Ch1.pdf>, 11.05.2023.
- Ünal Erzen, M. (2012). *Kamu diplomasisi*. İstanbul : Derin Yayınları.
- Ünal, U. (2022). Kamu diplomasisi bağlamında ulus marka iletişimi yönetimi. *Uluslararası Medeniyet Çalışmaları Dergisi*, 7(2), 212-229.
- Van Doeveren, R. (2011). Power and the evolution of public diplomacy. *Research Report: Engaging the Arab World through Social Diplomacy*, Clingendael Institute, Hague.
- Varoğlu, A. (2013). Kamu diplomasisinde kavramsal ve kuramsal süreç, *Kamu Diplomasisi* içinde (ss.1-29), ed. Yalçınkaya, A., Özgen, Y., Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Wagner, J. P. N. (2014). The effectiveness of soft & hard power in contemporary international relations. <https://www.e-ir.info/pdf/49538>, 06.06.2023.
- Waithaka, J. W. and Maluki, P. (2016). International education exchanges as a public diplomacy instrument. *International Journal of Science Arts and Commerce*, 1(3), 1-8.
- Yukaruç, U. (2017). A critical approach of soft power. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 491-502.